

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1000.

CHICAGO, ILL., 11. NOVEMBRA (NOVEMBER 11), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

DVE OBLETNICI IN SPREMEMBE.

V teku petdeset let postane Evropa zvezna država. Tvorila bo skupno gospodarsko enoto. Carinske meje bodo odpravljene; oboroževalna tekma med posameznimi evropskimi deželami prestane.

Ne, to ni ponatisnjeno iz socialističnega besednjaka, ampak iz govorov in manifesta mednarodnih bankirjev. Prišli so do spoznanja, da je razkosanost evropske ekonomske celine v škodo Evropi in svetovni ekonomiji. In četudi so priznali to resnico, v kar so jih prisilili ekonomski zakoni, so socializmu nasprotni kakor so bili. Propagiranje evropske meddržavne federacije je bilo pred leti veleizdaja, socialistično sanjaštvo, utopija itd. Buržvazni svet je s posmehovanjem odgovarjal na dokaze in argumente socialističnih gospodarskih veščakov.

Danes ni več posmehovanja. Evropski kapitalizem se združuje v mednarodne truste. Na konference panevropske unije ne prihajajo danes samo socialisti, ampak tudi predstavniki vladajočih slojev v evropskih deželah.

Proces ne bo gladek, a je razvojno normalen. Dne 11. novembra 1918 je bilo podpisano premirje med Nemčijo in zavezniškimi državami. Svetovna vojna kot taka je bila zaključena. Osem let je od tega, in v teh osmih letih je storil razvoj v smeri socialistične preuredbe družbe precejšnje korake. Povojni razvoj ima evoliucijski značaj in ni spremljan z velikimi vulkaničnimi izbruhi. Armada bajonetov v Evropi je velika, celo večja kakor je bila pred vojno. A svet se vojne boji in se jo oteplje. Mednarodnih konferenc ni bilo nikdar toliko kot jih je v povojni dobi. Včasih je bila beseda mednarodnost že sama na sebi zločin proti patriotizmu. Bila je zločin, ker je bil delavski pokret prvi, ki je spoznal njen PRAVI pomen. V mednarodnosti je videl rešitev za človeštvo.

Danes, in že dolgo, imamo mednarodne bankirje. Sedaj imamo tudi mednarodne truste. Kapitalizem je v bistvu mednarodni; kapitalisti posamezne dežele investirajo svoj "kapital" v vseh drugih deželah. In čim bolj je to investiranje razdeljeno, toliko bolj se bodo združevali v mednarodne kombinacije. Taki so zakoni ekonomskega razvoja na njegovi poti v socialistično gospodarsko uredbo.

Dne 7. novembra je minilo devet let, od kar je na krmilu nekdanje carske Rusije sovjetski režim. Ko je strmoglavil Kerenskija, je bil ekstremno idealističen v reformah, brezobziren v boju, nepomirljiv z nasprotniki.

Po devetih letih sovjetske vlade se je v Rusiji marsikaj spremenilo. Dežela je mirnejša in njeni funkcionarji bolj praktični. Naučili so se računati z dejstvi in razmerami kakršne so. Mnogo je še med njimi takega kar bi bilo vredno in potrebno izboljšanja. Ker so izpopolnjevanju dostopni, je v tem tudi garancija za izboljševanja.

Nemčija je po osmih letih sprejeta v družbo držav, in prišla je že skoro v vrsto enakovrednih držav, ki odločujejo v svetovni politiki. Mnoge, ki so ji l. 1918-19 diktirale poniževalne pogoje, je pustila celo zadaj, četudi je bila premagana in izobčena iz "poštene, dostojne družbe". Čas celi rane. Kar je neopzdravljivega, pogine.

Vse svetovni koncert držav, z izjemo Nemčije, je preklel Lenina in njegov režim, ko je zavladal v Rusiji. Napovedal mu je boj ter prisegel, da ga nikdar ne prizna. Iz Moskve pa so odgovarjali, da je borba nepomirljiva, da kompromisov ne bo, da zaplenjena lastnina ne bo povrnjena, da dolgov prejšnje Rusije ne bodo nikoli priznali, da se vse privatno lastništvo v Rusiji iztrebi s koreninami. A danes?

Vse velike države, vse velesile so že priznale sovjetski režim Rusije, edino Zedinjene države so izjema. A tudi tukaj postaja občevarje vljudnejše, trgovina med to deželo in Rusijo se veča, in groženj ni več.

Devet let po sovjetski revoluciji v Rusiji, osem po sklenitvi premirja. Veliko viharjev in potresov je bilo v tej razburkani dobi. Povsod pa se opaža željo po gospodarski in politični rekonstrukciji, po reformah, ki bi zasigurale mirnejše odnošaje in večjo gospodarsko stabilnost.

Na družbenem telesu je mnogo izpahkov, mnogo neredov v njenem organizmu. Treba mu je zdravil in tudi operacij. Da postane zdrav, je važno, da se suče v mejah normalnih zakonov razvoja, da se otrese civiliziranega barbarizma in da krene na pot, ki vodi v civilizacijo človeka.

Socialistično gibanje je najboljša tonika človeški družbi, kajti ta je, ki ji pomaga v zdravje.

Histerični krči italijanskega fašizma.

Režim, ki se drži na vladi s pomočjo terorja, ni trden in nima v sebi prav nobenih pogojev za trajnost.

Kapitalistični svet je vzljubil italijanskega Mussolinija in njegov fašizem. Včasih pa vseeno malo podvomi vanj, in dvomi zopet sedaj.

Dne 31. oktobra je bil na Mussolinija oddan strel iz ljudske množice v Bologni. Petnajstleten fant je bil napadalec. Predno je mogel videti učinek svojega dejanja, je bil od množice pobit na tla, ki ga je suvala s čevlji, ga zabadala z nožem ter vlačila po ulici. Mussolini pa se je naglo odpeljal v Rim, kjer je zasigural Italijo in njeno ljudstvo, da se mu nič ne zgodi, dokler ne izvrši svoje misije. V tej "veri" ga je potrdil tudi sveti oče, ki je izrazil svoje veliko zadovoljstvo ker je dobri Bog ohranil življenje odrešeniku Italije. In je dostavil, da bo stvarnik tudi v bodoče čuval fašističnega poglavarja.

Mussolini pa ni bil tako siguren svoje izjave, in v strahu za svoje življenje je naglo sklical vrhovni svet fašistične stranke. Med tem, takoj po atentatu, pa so fašisti uprizorili progone proti "opoziciji". Torej je v Italiji vendarle opozicija proti fašizmu! Pobalinska svojat in druga drhal je udirala v stanovanja opozicionalcev, ki niso prav nič krivi napada na Mussolinija v Bologni, jih mučila, jim razbijala pohištvo, zažigala stanovanja, pretepala žene in hčere, na kratko, bila je krviželjna drhal, ki se je maščevala za en napad s tisočimi napadi. Eno poročilo, utihotapljeno preko meje v inozemstvo, pravi, da so fašisti v teh izgredih dne 31. oktobra do 4. novembra pobili najmanj sto vplivnih opozicionalcev. Tisoče so jih pretepli.

Na drugi strani je vrhovni svet fašistične stranke napravil enako teroristične zaključke, ki pomenijo, da bo v bodoče režim fašistične diktature še brutalnejši kakor dozdej. V glavnem so zaključki sledeči:

1. Vse opozicionalne stranke so razpuščene.

Unitarska socialistična je bila razpuščena že prej, namesto nje pa se je ustanovila socialistična stranka delavskega ljudstva, ki je z novim ediktom tudi razpuščena.

2. Vse časopise drugih strank je ustavljeno, in edini listi, ki so dovoljeni v Italiji, so fašistični. Izjema so le vatikanski listi, ki proti sedanjemu režimu itak niso v opoziciji.

3. Vsak napadalec na člane vlade ali kralja bo usmrčen.

Italija je bila edina velika dežela v Evropi in na svetu, kjer ni bilo smrtne kazni. In bila je edina v Evropi in na svetu, ki je imela relativno najmanj zločinov, za kakršne je drugod določena smrtna kazen. Dolgo let je bila Italija ponosna na to dejstvo, s prihodom fašizma pa je

bila uvedena nelegalna "smrtna kazen", ki je sedaj legalizirana.

4. Izvajana bo najstrožja kontrola pri izdajanju potnih listov, in italijanska policija bo strogo pazila na delovanje italijanskih podaničkov, ki živijo v inozemstvu. Podvrženi bodo kaznim tudi če ne živijo v Italiji, za vsak prestopok ščuvanja proti vladi ali posameznim njenim članom. Propaganda izseljenih Italijanov, s katero jemljejo Italiji dobro ime, je kaznjiva, in Italija bo skrbela, da bodo posredni in nesposredni krivci kaznovani.

Te določbe so elastične in vlada jih bo tolmačila po svoji volji.

5. Policija ima pravico nadzorovati, ali pa deportirati osebe, ki se z nasilnimi metodami bore proti vladi ali proti etabliranim institucijam, in tem kaznim so podvrženi tudi tisti, ki imajo namen posluževati se nasilnih akcij.

To je samo nekaj določb, ki pojasnijo, da je v Italiji zavladata najbrutalnejša diktatura. Dve državi na svetu sta, ki ne dovoljujeta nobene druge kakor vladno stranko. Toda medtem ko v Rusiji teroristične metode ponehavajo, postajajo v Italiji ostrejše.

Časopise, ki ne piše po navodilu iz glavnega stana fašistične stranke, je v Italiji onemogočeno, prepovedano, in kritika je zabranjena.

Meseca oktobra 1922 so fašisti z Mussolinijem na čelu zavladali nad Italijo, in diktatura od tedaj ni ponehala, pač pa se večja. Medtem ko je bilo prvih par let ostalo Italijanom kolikor toliko državljanske svobode, se od 1. 1924 naprej stalno manjša, in sedaj je ni prav nič ostalo.

Noben režim, ki ne more prenesti kritike, ni zdrav in ne trajen. Noben režim, ki udušuje vsako opozicijo v krvi, ni siguren samega sebe.

In nobena diktatura na svetu ne more biti trajna. Nekatere trajajo samo nekaj mesecev, nekatere celo vrsto let, nekatere, kot ona ruskega carizma, stoletje in dalj, a trajnosti v njih ni. Diktatura se more vzdržati na površju samo z zatiranjem opozicije, in ker rodi zatiranje odpor, mora diktatura rabiti nasilne metode.

Fašizem v Italiji divja, in v tem dokazuje, da ni tako trden kot se dela, da se boji za svoj obstanek, in da nima toliko zaslonbe med ljudstvom kot pripoveduje svetu. Ako je fašizem prinesel Italiji red in stabilnost, ji je prinesel tudi nered in nestabilnost.

NAŠ CENIK KNJIG.

V tej številki je priobčen cenik knjig, ki jih ima v zalogi "Proletarec". Pričenja se na drugi strani platnic, se nadaljuje na 24. strani in konča na 3. strani platnic. Preglejte ga, in naročite si knjig, ki vam ugajajo. S tem pomagajte svojemu znanju, slovenski književnosti in listu od katerega naročate knjige.

Socialistična stranka po volitvah.

Podatki, kar se tiče glasov oddanih za socialistične kandidate in druge manjšinske stranke, so še nepopolni, ko pišemo to poročilo.

V bodočem kongresu bo Victor L. Berger zopet edini socialistični poslanec. Socialisti v milwauškem okraju so izvolili osem poslancev v wisconsinsko legislaturo in dva v wisconsinski senat. Število socialističnih glasov v 4. kongresnem okraju v Wisconsinu je od zadnjih volitev naraslo, ni pa doseglo pričakovane višine. Več o volitvah v Wisconsinu poroča na drugem mestu sodrug V. Petek.

V New Yorku so socialistični glasovi napredovali za okrog 25% od volitev l. 1925.

V Readingu, Pa., je kandidiral v legislaturo na socialistični listi James Maurer, predsednik Pennsylvania State Federation of Labor. Dobil je 5625 glasov in bil poražen samo z 657 glasovi večine. Če bi se udeležili volitev tudi tisti delavci, ki bi glasovali za socialista ako bi vedeli, "da bo izvoljen", pa bi bil izvoljen. Socialistična stranka v Readingu je prisilila obe stari stranki na enotnejšo kampanjo, in jih s tem pokazala delavstvu take kot so, to je, da med njima ni druge razlike kakor v imenu.

A. Šular poroča o izidu volitev v Crawford County, Kans., ki je za socialistično stranko jako značilen. Socialistični glasovi so namreč narasli brez vsake večje agitacije.

V Ohiju nam število glasov, oddanih za naše kandidate, ni še znano, vemo pa, da ni izpolnilo pričakovanja. V Cuyahoga County, v kateri je mesto Cleveland, se je registriralo komaj tretjina volilcev, in niti ti se niso vsi udeležili glasovanja. Ljudje so protestirali proti republikanski in demokratični stranki s tem, da so ostali doma, kar pa je neefektiven protest. Če bi dali socialistični stranki v Ohiju 200.000 glasov, bi bil to protest, o katerem bi razmišljali v Morganovemu in Coolidgovemu kabinetu.

V New Yorku se je masa volilcev izrekla za guvernerskega kandidata Al. Smitha, ki je bil ponovno izvoljen. Smith, ki je aspirant demokratične stranke za predsedniško nominacijo, je v New Yorku popularen kakor menda še nihče ni bil. Republikanska stranka v New Yorku je brez moči, kadar se gre proti Smithovi kandidaturi ali kampanji.

V Illinoisu je dobil mandat zveznega senatorja Frank L. Smith, za katerega je bilo potrženega v obeh kampanjah nad pol milijona dolarjev. V Pennsylvaniji je dobil senatorski sedež W. S. Vare, za katerega je bilo potrženih v obeh kampanjah okrog milijon dolarjev. Je pač tako, da ljudstvo glasuje za kandidate ki so najbolj korumpirani, drug del ljudstva pa ostane doma, in s tem istotako glasuje za korupcijo.

Samo pogumni, ki vedo in se zavedajo kaj je prepričanje, glasujejo proti.

Ko to pišemo še nimamo podatkov o socialističnih glasovih v Illinoisu. Ker je Illinois praktično brez močne socialistične organizacije, ki bi funkcionirala v vseh večjih krajih, tudi ni imela v kampanji agitatorjev, in ne zastopnikov na dan volitev, ki bi pazili pri štetju glasov.

Progresivna stranka v Illinoisu je dobila tako malo glasov, da bo najbrž prenehala kot stranka. L. 1924 je bila LoFollettova kandidatura označena v Illinoisu samo na listi progresivne stranke, ki je vsled tega dobila par sto tisoč glasov. P. Christensen, kandidat farmarske-delavske stranke l. 1920 za predsednika, je dobil v Cook County to pot 1.864 glasov. Kandidiral je za zveznega senatorja. On je eden glavnih voditeljev progresivne stranke v Illinoisu.

V Minnesoti so izvoljeni trije kongresniki na listi farmarske-delavske stranke, ki bodo z V. L. Bergerjem tvorili skupino štirih kongresnikov, ki niso izvoljeni na listi demokratične ali republikanske stranke. Dva izmed prvih sta bila člana prejšnjega kongresa, eden pa je sedaj prvič izvoljen. Magnus Johnson, ki je kandidiral za guvernerja, je bil poražen.

V Iowi je dobil mesto zveznega senatorja S. Brookhardt, ki je kandidiral na listi republikanske stranke. Dobil je nominacijo na njeni listi, ker si republ. stranka ni mogla pomagati. V kampanji pred primarnimi volitvami so ga razglašali za socialista, kar seveda ni, niti ni eden tistih politikov, ki bi se dal izvoliti zato, da bi služil gospodarjem. North Dakota je istotako izvolila progresivce (na republikanski listi).

Socialistični glasovi so v celoti od zadnjih volitev narasli, a v nekaterih tudi nazadovali, tako npr. v Illinoisu, in v Missouri. Socialistična je edina manjšinska stranka, ki je napredovala. Vse druge so nazadovale, posebno progresivna v Illinoisu in Workers' (Communist) Party povsod, kjer je imela kandidate sedaj in tudi l. 1924, ko je Foster kandidiral za predsednika. V Illinoisu je bil E. Engdahl edini komunistični kandidat. Kandidiral je v zvezni senat.

Ali je vaša številka manj kot tisoč?

Tekoča številka "Proletarca" je 1000. Ako je ona v klepaju poleg vašega naslova manjša kot 1000, vam je za toliko številke kot manjka do tisoč naročnina potekla. Prosimo, da jo ponovite, ne da bi čakali opomina.

"BEG IZ TEME" je knjiga, katero je Proletarec izdal za vas. Vsebuje dela najslavitejših ruskih pisateljev. Naročite jo!

DEKADENCA "ENAKOPRAVNOSTI".

Anton Garden.

Marsikateri prijatelj in simpatičar slovenskega dnevnika "Enakopravnost" je bil precej presenečen ob njegovem izneverjenju svoji tradicionalni taktiki v delavski politiki. Od svojega pričetka do letošnjih volitev je Enakopravnost v vseh kampanjah zavzemala stališče, katerega ni bilo težko in tudi ne potrebno braniti pred slovenskim delavstvom v Ameriki. Sprejemanje političnih oglasov od raznih kandidatov republikanske in demokratske stranke je opravičevala radi potrebe po dohodkih. In ker je našemu delavstvu (v mislih imam inteligentnejši in socialistično misleči del) znano, kako težki so boji za obstanek slehernega delavskega ali delavstvu naklonjenega časopisa, je umevalo tudi eksistenčne boje Enakopravnosti. Ni mu bilo vseeno kake politične oglase prinaša list; nasprotno. Ali umevalo je ekonomsko situacijo lista. Do tega umevanja je pripomogel sam s tem, da je čitateljem v razumljivem tonu povedal nekako sledeče: "Oglase priobčamo radi primeroma lepih dohodkov, oziroma cen, ki so jih kapitalistične stranke pri volji plačati zanje. Vi kot delavci se na te oglase ne ozirajte. Nasprotno, glasujte za kandidate, ki v resnici zastopajo vaše, to je, delavske interese, in katere je nominiralo delavstvo izven kapitalističnih strank."

Do letošnjih volitev je bilo to jedro političnega stališča Enakopravnosti, katerega se je tudi držala v realnosti: prinašala je oglase raznih kapitalističnih kandidatov, kot že rečeno, in v uredniških člankih pa agitirala za delavske kandidate, bodisi socijalistične ali pa za progresivce, takozvane insurgente starih strank, in navadno pa za oboje. Sploh se je Enakopravnost smatrala v politiki za nekaj slovenski organ ameriškega progresivnega gibanja, katerega ideologija je bila in je menda še precej bližja socialističnemu programu kot pa programu kapitalističnih strank.

Par dni pred letošnjimi volitvami, dne 30. oktobra, da bom točen, pa je prišlo nepričakovano presenečenje. V izdaji omenjenega dne je Enakopravnost priobčila "feature", ali uredniški članek na prvi strani pod naslovom "Naša priporočila", v katerem brez rdečice (?) priporoča slovenskim volilcem, da naj glasujejo za kandidate na listi — demokratske stranke! In potem jih našteva, — in priporoča sedanjega governorja Vic Donaheya, Atlce Pomerena v zvezni senat (ki je reaktivni in neskrupulozni "pališni" ter izrazi sovraženo napram organiziranemu delavstvu, katerega se železničarji še posebno dobro spominjajo), in druge demokratske kandidate. Potrebno je še omeniti, da se na

"milostni" listi nahaja tudi ime soobr. Joseph Jaucha, ki je kandidiral v državno zbornico na socialistični listi. Kako da je tudi Jauch dosegel toliko konsideracije, mi ni znano. Morda so njegove kvalifikacije boljše kot pa kvalifikacije ostalih socijalističnih kandidatov? Ali mogoče radi dejstva, ker je on Slovenec, in bi bila večja "zamera" če ne bi bilo milostnega priporočila? V mojih očeh, in najbrže tudi v očeh večjega števila našega delavstva, ne spremeni nobena stvar dejstva neglorijozne prodaje lista Enakopravnost interesom demokratske stranke in logično ameriškega kapitalizmu ter nadvse umazani politični korupciji starih strank. In to za skodelico leče!

Šarlatanstvo slovenskega "delavskega" žurnalizma v Ameriki je zelo, zelo tragično. Ni čudno, ako je med našim delavstvom, kakor med drugim, toliko ignorance, brezbriznosti in nezaupanja. Ali dekadence Enakopravnosti je še posebno žalostna, in zato zasluži še toliko večjo obsodbo. Dejstvo, da se Enakopravnost prišteva k "delavskim" listom, "zastopajoč interese slovenskega delavstva v Ameriki", ni v etiki slovenskega žurnalizma y Ameriki nič izrednega. Ker vsi listi izhajajo pod to formulo, in razun par izjem vsi blufajo slovensko delavstvo pod to krinko, so tisti ki blufajo v biznisu uspešnejši od onih ki ne blufajo. In sedaj se je Enakopravnost pridružila vrsti slovenskega kameleonskega žurnalizma. Ker je napravila tak korak, bi bila na mestu sprememba njenega načelnega stališča v toliko, da se bi čitalo:

"Slovenski dnevnik, zastopajoč interese demokratske stranke v Ameriki."

Vseeno, kongratulacija Lojzetu Pircu! Dobil je dobrega političnega zaveznika, ako tudi nekoliko pozno. Glede konkurence v boju za obstanek se mu ni treba preveč tresti, kajti demokratska stranka ima dovolj denarja in bo lahko podpirala oba slovenska lokalna lista. Seveda le toliko časa, dokler bo ameriška plutokracija držala odprto možno demokratski stranki. In ker so tukaj vsi izgledi za indefinitivno zalaganje demokratske stranke po denarni možni ameriškega kapitalizma, sta toraj oba lista, Ameriška Domovina in Enakopravnost, popolnoma "safe".

Vprašanje je le kaj poreče tisti del delavstva, ki je trgal čevlje, ali na en ali na drug način agitiral za Enakopravnost ob njeni in po njeni ustanovitvi, povsem z dobrim namenom, četudi kot tak pri merodajnih faktorjih ni obstajal. Take stvari v času mešetarstva niso važno vprašanje, kajti list se zanaša na pravilo, da

Henry Dubb je Henry Dubb, pa naj bo ene ali druge narodnosti. In ker je med Slovenci, posebno v Clevelandu, veliko število Henry Dubbov, bodo ta incident enostavno pozabili (?). Od teh do prihodnjih volitev bo list pridno grmel proti ostudni korupciji v ameriški politiki, in pisal bo simpatično o delavskem gibanju in njegovih bojih. Ob času prihodnjih volitev pa bo priporočal Henry Dubbom, da volijo za kandidate tiste stranke, katera mu bo — več plačala.

Zelo žalostno, toda resnično. Prosim tudi, ako mogoče, da prizadeti oprostite moji sarkastiki. Ali ko človek vidi, na eni strani gnusno

blufanje delavstva po profesionalnih političarjih, in na drugi pa prodajanje principov za skodelico leče od nepričakovane strani in ki je poleg tega v etičnem oziru gojil vero in zaupanje do gotove osebe ali oseb, je razočaranje še toliko večje. V takih momentih človek spozna vso resničnost, da ni vse zlato kar se sveti. Ni mi toliko na tem, ako se je Enakopravnost, kot list, v kritičnem momentu izneverila delavskim interesom (nisem pričakoval od nje, da bi se enostavno zavzela za socialistično listjo kot edino predstavnico političnih interesov delavstva v državi Ohio pa bila lista taka ali taka, še manj pa, da bi se takorekoč z dušo in telesom udinjala interesom demokratske stranke), kot pa na dejstvu, da je pri tem indirektno prizadet ves naprednejši del našega delavstva. Spoštujem vsako osebo, ki v srcu veruje v eno stvar, bodisi v političnem ali verskem oziru, neglede ako se strinjam z njenimi nazori ali ne; ali do osebe, ki se igra s principi, bodisi lahkoverno ali pa s kramarskega stališča, ne morem imeti drugega kot obžalovanje, ako je prvo, in kontempt, ako je drugo.

Ni mi za motive prizadetih oseb pri Enakopravnosti. Tukaj je edino vprašanje vprašanje principov. Priznam, da je v ameriški politiki, kot v drugih panogah življenja, tikajoče se delavskega gibanja, princip jako redka prikazen. Posebno še v sedanjem valu življenja. In to je kar delavce najbolj tepe. Ako bi nam bili principi sveteljši, bi bilo vedno več svetlobe v neprodni temi. In to posebno še v političnem življenju. Tisočkrat sem rajši med poraženimi, ako so poraženi na pravem mestu, kot pa med "zmagujočimi", ako so zmagujoči principi in realistično na nepravem mestu. In kaj sploh pomeni politična zmaga enega ali drugega kandidata kapitalističnih strank za delavstvo? "Heads you lose, tails I win" ("cifro" ti zgubiš, "moža" jaz dobim.) Delavstvo je vselej na izgubi, pa naj zmaga republikanska ali demokratska stranka. In ako delavec glasuje za svojo stranko kljub temu, da še misliti ni na zmago, se prvič obvaruje pred razočaranjem, in drugič ima vsaj zadoščenje, da je storil svojo dolžnost v svojem interesu in interesu svojega razreda. Ako je danes še črno, bo v dogledni bodočnosti posijala zarja in z zarjo pride za delavstvo in trpeče človeštvo svetlejši, boljši dan. Kajti zmaga delavstva pride, neglede na neprijetne incidente preteklih dni.

Socialistično gibanje ima veliko sovražnikov med delavstvom; kriva je nevednost. Ima celo tu pa tam člana, ki v svoji nevednosti zažiga kadilo nasprotnikom socializma in jim pomaga blatiti svoje sodruga in svojo organizacijo. Kadar naletite na takega "člana", si ga dobro oglejte.

Slovenski listi v zadnji volilni kampanji.

V Zedinjenih državah izhaja 15 slovenskih listov. V prošli volilni kampanji so bili samo TRIJE SLOVENSKI LISTI ZA KANDIDATE DELAVSKEGA LJUDSTVA: Proletarec, Prosveta in Vestnik. Sedem listov je za dobro plačilo agitiralo za kandidate kapitalističnih strank, in eni izmed teh ne samo v oglasih, ampak tudi v člankih in "novicah". Dva glavna izmed njih sta bila letos "Ameriška Domovina" in "Enakopravnost".

Trije slovenski listi so nepolitični, ostali pa so se kampanje ognili z "nestrankarstvom".

Nekateri so jemali denar od republikanske in demokratske stranke ter oglašali oboje kandidate. Nekateri uredniki in upravniki so aktivno sodelovali v kampanji ene ali druge kapitalistične stranke, bodisi iz "prepričanja", ali pa proti plačilu. Plačani so bili v obeh slučajih.

Vsi slovenski listi so "delavski". Nekaj izmed teh, ki niso, a se predstavljajo za delavske, naglašajo sledeča gesla: Glas Naroda: "List slovenskih delavcev v Ameriki". — Ameriška Domovina: "Neodvisen list za slovenske delavce v Ameriki." — Enakopravnost: "Neodvisen dnevnik zastopajoč interese slovenskega delavstva". — Naš Dom: "Tednik za izobrazbo, gospodarstvo in zabavo slovenskih delavcev v Ameriki".

Pri primarnih volitvah meseca aprila t. l. je dobilo kakih dvajset neangleških listov v Chicagu \$50,000 za kampanjsko gradivo samo od enega kandidata. Ena druga oseba jim je dala \$10,000. Teh bogatih nagrad so bili deležni tudi slovenski listi v Chicagu, razun "Proletarca", "D. S." in "Prosvete".

Koliko se more zaslužiti v volilnih kampanjah, ve izmed urednikov in lastnikov slovenskih "delavskih" listov posebno dobro Louis Pirc, a bogate skušnje imajo tudi drugi, ki "pišejo za delavce" po končani kampanji do prihodnje, potem pa se zopet spremenijo v agitacijske liste za kapitalistične stranke in za kandidate korupcije.

Ricciotti Garibaldi agent provokator.

Ime Garibaldi je tesno zvezano z Italijo. Giuseppe Garibaldi je slavljen v italijanski zgodovini kot glavni junak, ki je pripomogel do zedinjenja italijanskih provinc v eno državo, in za glavnega borca, ki je iztrgal papežu Rim in njegovo državo. Zedinjena Italija je postala dejstvo in Rim glavno mesto Italije.

Polkovnik Ricciotti Garibaldi je vnuk tega Garibaldija. Poslednjo dobo je bil med revolucionarji, ki se bore proti fašizmu. Ko se jim je pridružil, je zavladalo med njimi veliko navdušenje, kajti z njim so pridobili ne samo vplivnega borca, ampak tudi pozornost javnega mnenja, ki se je pričelo bolj zanimati za njihov boj proti Mussolinijevi tiraniji. Garibaldi je po vzgledu svojega deda pričel celo z organiziranjem posebne legije, ki bi v ugodnem trenutku udrila v Italijo in s pomočjo domačih upornikov pomagala osvoboditi ljudstvo izpod terorističnega režima. Deloval je v Franciji, kjer se je svobodno gibal v družbi italijanskih beguncev, katerih je v Franciji na tisoče. Ali nekaj nekje ni bilo prav, in francoska vlada je bila z italijansko vedno v neprilikah. Italijanska je vedela o delovanju italijanskih protifašistov v Franciji veliko več kakor francoska. Jasno je bilo, da so med zaupnimi protifašisti tudi agenti provokatorji.

Ko je bil dne 31. oktobra uprizorjen atentat na Mussolinija, je italijansko fašistično časopisje pričelo silovito gonjo proti Franciji, kateri so sledile demonstracije pred francoskimi konzulati, napadi na Francoze, in zahteve, naj Mussolini anektira Nico. Stvar je francoskim oblastim izgledala čezdalje bolj sumljiva, in postale so pozorne na Ricciottija Garibaldija, ki je bil voditelj italijanskih protifašistov v Franciji. Bil je aretiran in priznal, da dobiva denar od Mussolinijeve vlade. Imel je tudi plačane pomočnike. Njegova aretacija je vzbudila veliko senzacijo ne samo v Franciji, ampak še bolj v Italiji in v vsi Evropi. Njegov brat je prihitel k njemu in ga v navzočnosti policije rotil, naj mu pojasni, kaj je na stvari. Oblasti mu niso pustile, da bi govoril z njim na samem, kajti Francija je prišla radi fašističnih provokacij v neprilike, katerim bo sedaj skušala napraviti konec. Ricciottijev brat je hotel vedeti, ako je v Garibaldijevi rodbini kdo, ki bi omadeževal slovito ime, in Ricciotti ga je zagotavljal, da ni igral agenta provokatorja, četudi je sprejemal denar od italijanske vlade, kajti porabil ga je v boju proti nji. Seveda je lagal, a mu ne bo pomagalo. Podrobnosti ni hotel navesti, obljubil pa je, da to stori, ko pride "pravi čas". To je jezik vseh takih provokatorjev.

Italijanski protifašisti v Franciji imajo

močno gibanje, ki stremi vreči fašistično silo v Italijo s protisilo. Načeljeval mu je Ricciotti Garibaldi, Mussolinijev agent provokator. Poznal je vse tajnosti o tajnem delovanju in tajnih zvezah protifašistov v Franciji, ter jih pošiljal po svojih kurirjih v Rim. Ob enem je napeljeval svoje pristaše v nasilna dejanja, kar je naloga takih provokatorjev.

Tisoč števil "Proletarca".

Tekoča izdaja "Proletarca" je dosegla številko 1.000, in kdor je naročnik od 1. 1907 naprej, je dobil vseh tisoč števil, če pa je naročnik od januarja 1906, jih je dobil 1.012. Sedanje številke se namreč nadaljujejo od januarja 1907. Dne 3. decembra 1907 je Proletarec postal tednik, in od tedaj izhaja vsaki teden.

Tisoč števil! Ako bi Proletarec izhajal ves čas v tej obliki in bi imel vsaki teden povprečno 28 strani (kajti toliko bi jih imel, razdelivši povečane izdaje in prejšnjo formo v sedanji format), bi to pomenilo 28.000 strani, ali 56 knjig s 500 stranmi vsaka.

Svoboda govora v Švici.

Švica je bila dolgo znana kot dežela, v kateri je svoboda govora zajamčena vsakomur, in kjer se politični begunci lahko svobodno kretajo. Ali tudi v Švici ni vse zlato kar se svetli.

V Švici je glavni stan socialistične-delavske internacionale. Člani eksekutive, ki so prihajali v Švico na seje, so bili mnogokrat povabljeni na shode švicarskih delavcev, švicarska vlada pa je izdala odredbo, s katero prepoveduje članom socialistične internacionale, ki prihajajo na seje v Švico, nastopati na švicarskih shodih. Vlada je tajništvu internacionale že pred meseci sporočila, naj vpliva na člane eksekutive, da bodo sami odrekli povabila švicarskih delavcev na svoje shode, če pa bi tega migljaja ne vpoštevali, jim bodo švicarski konzuli odrekli vizirati potni list v Švico. V švicarski zbornici je socialistični poslanec Paul Graber interpeliral vlado, kaj misli v tej zadevi. Govoril je nad eno uro in bičal diktatorske, reakcionarne naredbe policije.

Pred vojno so policijske oblasti v Lausanne (Švica) prepovedale govoriti na shodu največjemu socialistu tedanje dobe, ki je danes med nesmrtniki, Jean Jauresu, ki je prišel na povabilo švicarskih delavcev iz Francije v Švico. Ko je izstopil v omenjenem mestu, ga je potapljal po rami policaj in mu dejal, da naj se nemudoma vrne, ker je v Lausanne nedobrodošel. Švicarje je še danes sram tistega dogodka, izgleda pa, da se iz njega niso mnogo naučili.

"Proletarec" je drugi najstarejši jugoslovanski socialistični list. Izhaja enaindvajseto leto, ves čas v interesu socialistične propagande in vzgoje.

Delavske zmage v Angliji, Belgiji in na Švedskem.

Rezultat občinskih volitev v Angliji je v ostrem nasprotju z rezultatom kongresnih volitev v Zedinjenih državah. Medtem ko so tu zmagele stranke korupcije in najbolj korumpirani njihovi kandidati, so v Angliji prodrli socialisti in laboriti, ki delujejo v enotni stranki, v tolikšnem številu, da je postalo konservativce strah. V angleškem parlamentu ima sedaj konservativna stranka (podobna po programu republikanski stranki v tej deželi) veliko večino, toda te splošne občinske volitve so jo uverile, da je njena večina v nevarnosti, ako razpusti parlament in razpiše nove volitve. Socialisti so najbolj napredovali v okrajih Sheffield, Swansea in Liverpool. Dobili so 160 novih sedežev v občinskih zastopstvih na račun konservativne in liberalne stranke. V Leedsu in Sheffieldu je dobila socialistična stranka prvič kontrolo nad občinsko upravo. Oba sta važna industrialna središča.

Enako velike zmage beleži socialistična stranka na Švedskem.

V Belgiji sta se pri zadnjih volitvah združili dve stranki proti socialistični, in vzlic temu je slednja napredovala v številu glasov. Ker je število mandatov po novem zakonu znižano, je nazadovala v tem relativno manj kakor druge stranke. Nekateri komunistični listi so prinesli vest "o strahovitem porazu socialistične stranke v Belgiji", kar pokazuje njihovo resnično željo, katera je: Rajše vidimo da zmagajo najreakcionarnejše stranke, kakor socialisti. Za "enotne frontarje" so take želje grda lastnost, ki pa se jo trdno drži.

Komunisti in volitve 2. novembra.

Pri predsedniških volitvah 1. 1924 je imela Workers' Party svoje kandidatske liste v enajstih državah, in njen kandidat Foster je prejel 33.000 glasov. V sredi oktobra t. l. je W. P. zasukala javnost, da je prišla uspešno na volilno listo v državah Michigan, Pennsylvania, Colorado in Massachusetts. Pozneje je poročala, da je uspela postaviti delne liste v New Yorku, Illinoisu in Connecticutu. Če je imela svoje kandidate v vseh teh državah, je še vseeno nazadovala od zadnjih volitev za štiri države. V nekaterih je imela na listi le po par kandidatov. V drugih krajih je indorsirala kandidate farmerske-delavske stranke, ki kot taka obstoji le v Minnesoti in v posameznih okrajih v nekaterih drugih državah. W. P. je pri teh volitvah povsod dobila zelo majhno število glasov.

"Delavska Slovenija", njen začetek in konec.

Frank Novak, bivši urednik "D. S."

(Nadaljevanje.)

Novi upravnik.

Bartulovič je kmalu spoznal, "da vodijo vse ceste v Chicago", ter da v Milwaukee ni primerno polje za ojačenje njegovega vpljiva, kot je najbrž domneval poprej. Kako se je delovalo, mi ni znano, toda nekega dne je stal v uredništvu novi upravnik. B. mi ga je predstavil: "To je drug Kosič iz Clevelanda, on bo sedaj prevzel moje mesto." Zakaj, kako, tega mi ni nihče pojasnil. K. je bil še le nekaj mesecev v Ameriki. Prišel je iz Goriške, odkoder je moral bežati pred fašisti, kateri so tiste čase posebno kruto nastopali proti komunistom. Ker ni bil zmožen angleškega jezika, se moj položaj seveda ni spremenil, ako ne upoštevam dejstva, da sem bil rešen Bartuloviča s katerem sva stala v ostrem nasprotstvu, ker se nisem hotel brezpogojno uklanjati njegovi diktaturi.

K. je uvedel novo, seveda zopet "lastno" knjigovodstvo. Bil je poprej nastavljen pri neki delavski zadrugi na Primorskem, kjer si je baje pridobil takih sposobnosti, ki pa so bile vsekakor pod ničlo, kar se tiče modernega knjigovodstva. Priznati moram, da se je K. pošteno trudil izboljšati gospodarski položaj lista, ki je postajal od dne do dne obupnejši. Predvsem je pridno razpošiljal okrožnice in brošure, ter iztirjal stare dolgove za prej poslane in dosegel v par mesecih, da smo si gospodarsko vsaj deloma opomogli. Ker je tisto zimo prinesel Delavski koledar par stotakov dobička, smo pričeli upati, da se polagoma izkopljemo iz dolga, toda to je trajalo samo nekaj mesecev; na spomlad leta 1924 smo bili zopet na starem mestu.

K. je po poklicu kamnosek in svetoval sem mu, naj se oprime svojega dela, ter vodi upravništvo zvečer, kar bi ne bilo težko, ker sem, kakor že omenjeno, itak opravljal dve tretjini upravniškega dela. Toda to možu ni šlo v glavo, ker je bilo pač prijetneje prihajati v urad opoldan in voditi po večerih tam debate z drugovi. K. je prevzel nalogo, katere B. ni zamogel izvršiti—vsekakor ne zaradi tega, ker se je prekmalu preselil iz Milwaukee — toraj nalogo, da organizira v tej naselbini močno slovensko komunistično postojanko. Ko je izjavil, "da mi bo on pokazal, kako se vodi organizacijsko delo", sem se samo nasmejal, prepričan, da bo svoje mišljenje spremenil kakor hitro bo naše "socialpatrijote" poznal vsaj približno toliko, kot sem jih poznal sam. Po zimi leta 1924 je ustanovil s pomočjo nekaj žensk, ženski izobraževalni klub in jaz sem takoj odkrito izjavil, da je bilo dete že pred porodom mrtvo, kar je bilo tudi istina.

Na spomlad je postal naš gospodarski položaj skrajno opasen, da sem postal vsled gmotnih skrbi duševno popolnoma uničen in sem le z največjo težavo izvrševal svojo delo, mnogokrat nezmožen, da zberem svoje misli in napišem kaj pametnega. Polotila se me je grozna duševna utrujenost, obupanost in tudi jeza, ker sem videl, da se ne upošteva niti enega logičnega nasveta za izboljšanje položaja, niti ene dobre, praktične stvari. K. je pričel prihajati na urad še kasneje in "delal zvečer", toda redno je vlekel svojo plačo, namreč 35 dol. na teden, dasi bi pri svojem poklicu lahko zaslužil več. Vedno sem še vztrajal pri svoji zahtevi, da

se odpravi stalnega upravnika, ker plačati za dveurno delo tako tedensko plačo, pomeni potratu in tudi izkoriščanje organizacije. S časoma pa sem spoznal, da so hoteli v Chicagu imeti stalnega "nadzornika" nad menoj, ki je bil obenem cenzor, kar je bilo zame seveda zelo "prijetno".

Končno, uvidevši, da je nadaljni obstanek nemogoč pod takim sistemom, sem se odločil prodati svoj delež v tiskarni. Vedel sem, da pomeni to zame v gospodarskem oziru izgubo, toda z mojo duševno močjo je bilo pri kraju. Predložil sem toraj na seji upravnega odbora lista, da kupijo člani, kot delničarji, moj delež, povečajo kapital in razširijo tiskarno, da bi mogla izvrševati tudi vsa dela drugi lokalnih organizacij Delav. stranke. Navedel sem jim dokaze, da so te organizacije potrošile okrog 1500 dol. v teku enega leta samo za tiskovine, ter da bi se potem tudi list moglo tiskati doma in tako zelo znižati stroške. Dokazal sem jim, da bi na ta način Delavska Slovenija izhajala ne samo brez deficita, temveč da bi s pomočjo tiskarne mogla prinašati celo dobiček — seveda, pod pametnim, sposobnim vodstvom.

Načrt so sodrugi zelo odobraval, posebno pa še K. sam. Začetkom julija leta 1924 se je vršila v Chicagu polletna seja skupnega vodstva Jug. sekcije Del. stranke. Na to sejo je bil poslan K., ker jaz nisem imel sto-percentnega pečata, posebno še tiste čase, ko je pričela v Chicagu vzhajati nova zvezda v osebi Bartuloviča. K. je imel nalogo, da predloži moj načrt oziroma načrt upravnega odbora D. S. o nakupu mojega deleža. Štiri dni kasneje, toraj v torek, se je K. vrnil, videl sem ga pa še le v sredo proti večeru na uradu, kjer mi je takoj izjavil na moje tozadevno vprašanje, "da se o stvari sploh ni razpravljalo na seji". Toda že tisti teden je bilo na vse klube, toraj v Milwaukee in na West Allisu poslano iz Chicage pismo, v katerem se je članstvu zapovedalo, da ne sme upoštevati načrta o nakupu... Tako smo toraj nadaljevali s staro pesmijo in lezli počasi vedno globokeje v dolg, zanašajoč se zopet na Delavski koledar, ki ima iziti na jesen v več iztisih, obenem pa na nove brošure, ki bi morale prinesiti — novac.

(Dalje prihodnjtč.)

Frank Novak in njegovi spomini.

Frank Novak, urednik milwauškega "Vestnika", opisuje svoje spomine od časa, ko je postal urednik bivše "D.S.". Spominja se preteklih let kot človek, ki si je po neprevidnosti nakopal veliko breme, s katerim je bilo treba preko vseh štirinajstih postaj, predno je prišlo odrešenje.

Rednim čitateljem "Proletarca" je znana vsa zgodovina fraksijskega boja med slovenskim, oziroma jugoslovanskim delavstvom, kajti Proletarec je priobčil opise vseh važnejših pojavov v našem delavskem gibanju in v mednarodnem delavskem gibanju.

Vzlic temu jim priporočamo, da članke F. Novaka prečitajo, in se ob enem spomnijo polemičnih člankov v Proletarcu skozi zadnjih pet let. Postal jim bo marsikaj še jasnejše kakor jim je bilo.

Nikoli nismo zanikali, da Fr. Novak ni delal v času uredovanja "D.S.", pač pa smo naglašali, da dela za dva, kajti vršil je delo urednika in upravnika.

Upravniki, ki so mu jih pošiljali, niso imeli niti pojma o upravniskem delu, eni niti Slovenci niso bili, in ker so razun tega še pričakovali, da se v mesecu ali dveh dogodi revolucija, so zanemarjali celo tisto gospodarsko delo, ki so ga bili zmožni izvrševati. Ni čuda, da je list s tolikimi oglasi kot jih je imela "D.S." in bila poleg tega glasilo dveh podpornih organizacij, vseeno lezel v dolg. Kadar mora urednik izvrševati pri tako obsežnem listu še upravniske posle, četudi le del teh poslov, mora podaljšati svoje delovne ure in vzlic temu je uredniška stran dela še vedno na škodi. Treba je kolone "hitro mašiti skupaj", in kar manjka, napolniti s škarjami.

Ni čudno to, da je F. N. v takih okolščinah vztrajal, ampak čudno je, da je vztrajal toliko časa. Priznanja ni bil nikoli deležen, in nikoli ga mu niso dali, ker ni izvršil dane mu naloge, pač pa je bil vsa leta predmet kritik v čikaškem stanu sanjavih, čez noč pečenih hrvatskih "revolucionarjev".

In naloga je bila: Strnitev slovenskega delavstva pod vodstvom "Radnikovega" odbora, uničenje "Proletarca" in JSZ., ter pridobiti "D.S." nekaj tisoč novih naročnikov. Frank Novak je v tej nalogi storil vse kar je mogel, a upov, ki so jih polagali vanj Radnikovci, ni izvršil.

Ko so mu naročili iz starega kraja še enega "Novaka", mu je ta neprijazno pojasnil, da je prišel igrati v Ameriko "gosposkega" revolucionarja, neglede na pošvedrane čevlje. "Jaz ne bom agitiral od kuče do kuče," mu je dejal. In res ne agitira. On je prerok, apostol, oznanjevalec — "kučne" revolucije.

Zgodilo se je kar se je v okolščinah kakršne so bile moralo zgoditi. Nesposobnost je mišnica, ki zaduši tudi "revolucijo". Frank Novak piše sedaj spomine, Ernest Bartulovič pa piše okrožnice "progresivnega bloka" SNPJ. in jih razpošilja društvam in posameznikom. Prvi je zopet neodvisen, drugi je "pod ukorom in strogim nadzorstvom", ker je "napravil pokretu mnogo štetje".

Kdo podpira slovenske liste?

Devet slovenskih listov v Zedinjenih državah je dobilo v zadnjem desetletju nad \$180.000 za oglašanje kandidatov kapitalističnih strank, in za druge usluge, ki jih je storilo privatnim interesom. To številko dobimo, ako vzamemo za bazo devet slovenskih listov, ki agitirajo za kapitalistične kandidate. Reklamo za kapitalistične stranke, pa naj bo v obliki oglasov, novic in člankov, jim plačajo direktno, in tudi neposredno. Npr., gotove močne kompanije oglašajo v tistih listih, ki jim morejo dokazati, da so patriotični—to se pravi—lojalni kapitalističnim interesom. Vsak teh listov dobi povprečno najmanj \$2.000 letno "podpore" v eni ali drugi obliki za prej navedene usluge. Mogoče je, da dobe celo več, in nekateri sigurno dobe več, drugi zopet manj. Prodajajo se, ker se izplača.

IVAN VUK:

REFLEKSI.**3. Kakšen je glad?**

Ko včasih prinesejo časopisi v svojih predalih vesti o gladi v Indiji, da jih je umrlo stotisoče radi slabe žetve, čita to meščan pri prijetno dišeči kavi in belem kruhu in govori svoji ženi:

"Stotisoč, pišejo, jih je umrlo od gladi."

Žena s srebrno kavino žličko pomeša kavo v skodelici in vpraša:

"Pa kako je to? Kaj res nimajo prav ničesar za jesti?"

Nato namaže na beli kruh čajnega masla za moža in za sebe.

"Hvala bogu, da pri nas to ni mogoče. Pri nas ima vsaki svoj kruh in še nikdo ni umrl od gladi."

Popije kavo in porine prazno čašo pred ženo:

"Še mi nali. Izborna je danes in diši mi . . ."

Glad v Indiji je bil odpravljen. —

Nekoč so se v časopisih in v nekaterih elegantnih izložbah trgovin pojavile slike gladi v Rusiji.

Ljudje so jih ogledovali in se spraševali:

"Ali si videl? . . . Interesantno . . . Sama kost in koža, trebuhu so napeti, kakor utonuli podgani. Vražji mora biti tisti glad."

Človek je pokimal in se značilno odkašljal.

"Zdaj pa imajo tisto svojo 'diktaturo proletarijata' . . . Pokazali so, kako znajo ONI gospodariti."

"Pravijo, da ni 'diktatura proletarijata' kriva."

"Kdo pa? . . . Kedaj je pa bil pri takozvani buržuaziji glad?"

"Ker so baje skrivali. Edenindevetdesetega je bil, pravijo, ravno tak, če ne še hujši. Ali car je prepovedal, da bi se zvedelo."

Pri mizi sedi vojni dobičkar. Rejen je in težki prstani so na njegovih rokah.

"Nesramnost . . . Delali bi in ne politizirali. Vladali bi radi, kajpada, zemlja pa bo rodila kar na njih ukaz . . . Poginejo naj, prav vsi naj poginejo . . . Natakari, pečenko mi prinesite in ljutomerčana . . ."

Tresoča roka dečka se stegne k njemu in plah glasek poprosi:

"Gospod . . . malo kruha, prosim."

Vojni dobičkar ga pogleda kakor s sulico.

"Nesramnost . . . Natakari, kaj je to? Človeku ne dado miru niti pri jedi."

Natakari odrine dečka iz gostilne zagrozivši mu.

"Capini . . . Samo beračili bi."

Obriše s servijeto mastna usta in pije ljutomerčana. —

V časopisih je stalo, da se je vsled gladi v en sam dan zgodilo sedem samomorov.

Koliko človeškega gorja se skriva za to kratko vestjo.

"Kaj je pravzaprav tisto: glad", vpraša neka dama in biseri ji blešče okrog vratu. "In da bi si radi tega jemal kdo življenje? . . ."

"Glad", se smeje mlad gospod kavalirski. "To je, gospa, kako vam razložiti . . ."

"Mislim si", mu seže gospa v besedo. "Pred kratkim sem bila v gorah. Svež zrak, pravim vam, nebeški zrak. In tak apetit sem dobila in vsa družba, da je bilo zares veselje. Vse, kar smo vzeli seboj, — rečem vam, ni bilo malo, kar smo vzeli — in še bi jedli.

Pravi volčji glad se nas je lotil . . . V prvi gostilni sem snedla kar dva zrezka."

"Da, da, da," je hitel pojasnjevati kavalir. "To, vidite, je glad." — — —

Med vojno, ko smo stali v vrstah za kruhom, mesom, moko in drugimi živili, se je imenovala počasna gladna smrt "nedojedanje", "pritrgavanje" in še tako nekako. Vse ljudstvo je bilo udeleženo pri tem, razen onih par desetstotih rudečeličnih, ki so nas bodrili "naj vzdržimo". Ljudstvo pa je korakalo po cesti trpljenja k smrti vsled gladi radi tistega "nedojedanja" in "pritrgavanja". Sto in stotisoči so šli tisto pot, posebno starčki in otroci in jo končali pri grobu.

Tako je bilo med vojno.

Ali je sedaj boljše?

Vprašajte . . . Našli jih boste, ki vam bodo govorili: "Poglejte . . . Sedaj se lahko kupi vse. Ni več tistih kart in "nedojedanje" in "pritrgavanje" je nepoznano. V vrstah ni treba čakati po cele ure, kakor takrat. Izložna okna so polna vsega. Idi samo in izberi. Svilene obleke in svilene nogavice. Nobena ženska ne potrebuje več nakaznice, da si kupi nogavice. Vsak moški ima pravico, da si kupi hlače kakoršne hoče in koliko hoče . . . A živila?! Torte dobiš, prijatelj, in šunke in čajno maslo in celo kaviar, da o vsakdanjih živilih niti ne govorim. Vsega je v izobilju, nobenega pomanjkanja ni. Vse se lahko kupi . . ."

"Lahko?"

"Gotovo . . . Saj veste . . ."

"A kdo lahko? Vi znabiti?"

"Jaz ne . . ."

"Tudi jaz ne . . . Kdo pa potem . . ."

Gledava se in molčiva.

Pa se oglasi tretji in smeh mu je hripav.

"Kdo?! . . . Tisti, ki ima denar." —

Nedavno se je zgodilo, da je v rudokopu zasulo rudarja. Rešili so mu življenje, a noge so mu odrezali.

Ženi so radi te nesreče od skrbi in strahu za bodočnost osiveli lasje. Otrok, triletna hčerka tega ni razumela, zato se je smejala, kakor pred nesrečo. Samo prositi je morala sedaj vedno: "mama, daj kruha".

Ali kruha je bilo malo. Pa se je začelo v drobnih možganih vzbujati nejasno čudenje. Prej je bil kruh in prositi ni bilo treba.

Zato je vprašala некоč:

"Kedaj se vrne papa?"

"Ko ozdravi", je odgovorila mati.

Otrok je premišljeval.

"Ali skoro ozdravi?"

"Skoro", je odgovorila mati in za srce jo je stisnilo.

"To bom jedla, kaj ne? Veliko kruha mi daš, ko se vrne papa? . . . Tako ga bom jedla: ham, ham . . ."

Ko pa se je vrnil oče iz bolnice, je rožljaj z leseno nogo. Vzel je hčerko in šel z njo k ravnatelju premogokopa.

"Mhm, mož", je skomizgnil ravnatelj s pleči. "Delati več ne morete . . . Obžalujem."

"Kakšno lažje delo bi že zmožel . . . a vsaj otrok ne bo gladoval."

Ponižno je stal rudar pred ravnateljem.

"Ah, gladoval . . . Otrok je še majhen, njemu ni treba mnogo."

"V rudniku sem delal, gospod ravnatelj . . . pošteno sem delal in dolgo sem bil pri vas."

"Saj niste zastoj . . . Plačali smo vas. Kaj še hočete?"

Strog je bil glas ravnatelja.

Služkinja mu je prinesla malico. Pivo in hrenovke. Ej, kako so dišale.

"Papa", je pocukalo dekletce očeta. "Tudi jaz sem lačna."

Ravnatelj se je ogledal. "Bedast otrok", je zamrmral. Vzel je krono, tisto papirnato, ki velja petindvajset para.

"Na punčka", je rekel.

Rudar je odšel. Na cesti je pobožal otroka po kodri glavi. Tresoč je bila roka, v grlu solze:

"Lačna si?!"

Dekletce pa mu je molilo krono:

"Kupi kruhka, papa . . ." — — —

Moj sosed na klopici je gledal v tla nepremično, kakor da ne sliši našega razgovora. Videlo se mu je, da ga razen let nekaj teži. Naenkrat pa vzdigne glavo in obraz, suh do kosti gleda vame.

"Ali veste, kaj je to glad?"

Nekaka zadrega se me je polastila. Iskal sem besed.

"Glad . . . to je vsekakor nekaj relativnega . . . Ako na primer po dolgi seji v parlamentu pridejo poslanci k obedu in poreko: — Dajte mi nekaj dobrega in mnogo. Lačen sem, kakor volk —".

Naenkrat sem obmolnil. Menda zato, ker me je gledalo dvojje bliščečih oči iz posušenega obraza, sam ne vem.

On pa je rekel z mirnim glasom:

"Med vojno smo vsi gladovali. Bil je to kroničen glad, ki so mu pravili 'nedojedanje'. Sedaj se je pa ta glad spremenil v akutnega. Ime mu je 'pomanjkanje' . . . Intelektualec sem. Danes pravijo temu duševni delavec. Že nekaj tednov sem brez dohodkov, ker nimam odjemalcev za svoje delo. Besede imam v zalogi, besede ponujam. Skomizgajo s pleči. Ponudil sem se v tovarni kot navaden delavec. Zaman . . . Mišic nimam za to, pravijo. Ali veste kaj je to glad? Žgoča bolečina v drobovju, posebno če niste jedli že tri dni ničesar . . . Glad je divje kopnenje dobiti nekaj med zobe in — žvečiti . . . Žvečiti, glodati, glodati . . . Glad je obup nad samim seboj. Mogočna blaznost, sposobna vreči svet iz tečajev . . ." —

"Tri milijone brezposelnih."

Z debelimi črkami je tiskano na prvi strani.

Čitajo in se čudijo: Tri milijone . . . Cela armada. In vsak gre svojo pot in ne misli več na to . . . Sit je . . .

Konvencije in konference socialističnih strank.

Koncem oktobra je imela svojo letno konvencijo (zbor) v Lincu socialistična delavska stranka v Avstriji. Ker je ta stranka ena najjačjih v državi in tudi ena izmed najvplivnejših v Evropi, je vsak njen zbor velike važnosti ne samo za avstrijsko ampak za vse evropsko delavstvo.

Ogrska socialistična stranka je obdržavala svoj zbor 31. oktobra in 1. novembra v Budapešti. V istih dnevih je zboroval generalni svet francoske socialistične stranke. Ena izmed točk sporeda bo vprašanje dnevnega glasila. Neniška socialistična stranka na Češkem bo imela svoj zbor 20.—22. nov. v Teplitz-Schoenau. V istem času bo imela konferenco socialistična ženska zveza.

Vzroki izrednih asesmentov v podpornih organizacijah.

F. Z.

Izredni, ali visoki davki v državi so vedno znak slabega gospodarstva in so ob enem znamenje mizerije med ljudstvom prizadete dežele.

Visoki, in izredni asesmenti v naših podpornih organizacijah so istotako znak ali slabega gospodarstva ki ne vidi dalj kot do jutri, ali pa nepravilnega zavarovalninskega sistema.

Vse jugoslovanske podpirne organizacije v tej deželi imajo primeroma stabilne posmrtninske sklade. To ni njihova zasluga, ampak zasluga veščakov, ki so izračunali po kakšnih lestvicah morajo plačevati člani podpornih organizacij, da si zasigurajo posmrtnine. Dokler organizacije teh lestvic niso bile prisiljene sprejeti, so bili posmrtninski skladi mnogih v kritičnem stanju. Tudi marsikakšna jugoslovanska podpirna organizacija je imela nesolventen posmrtninski sklad, in ena je prišla tako daleč, da so nekateri njeni odborniki pričeli s pogajanjem za "reinšuranje" članstva pri zavarovalninski družbi.

Organizacije, ki so imele nesolventne posmrtninske sklade, so morale zvišati starost svojih članov, da so prišle v solventnost. Člani namreč plačujejo po starostni lestvici. Z zvišanjem starosti jim seveda ni bila zvišana starost, ampak asesment v posmrtninski sklad. Tako morajo tisti člani, ki so še člani, plačevati grehe članstva in odborov iz časov, ko so "slabo gospodarili" in še slabše računali z bodočnostjo. Ko so asesmenti enkrat visoki, jih je težko znižati. Ako bi bili od vsega začetka dovolj visoki, bi ostali — nizki.

Za slabost posmrtninskih skladov nekaterih jugoslovanskih podpornih organizacij, oziroma za visoke asesmente ki jih morajo člani plačevati, so v največji meri vzrok površnosti pri sprejemanju članov. Ena najpogubnejših teorij za podpirno organizacijo je, da mora naraščati v članstvu neglede kakšni so novi člani. Tako so dobile vse polno ljudi, ki so za petdesetak ali dva asesmenta prejeli dva do tri in tudi več tisoč dolarjev podpore, in še vedno imajo pravico do gotovih odškodnin, operacijskih stroškov in do posmrtnine. Teh "velikanskih privilegijev" je deležno le majhno število članov, ostali pa se pritožujejo nad asesmenti. Simulira se v jugoslovanskih podpornih organizacij precej, posebno v tistih ki nudijo visoke bolniške in odškodninske podpore. Slep je, kdor taji to resnico.

V nakazovanju bolniških podpor so mnoga društva nekaterih organizacij, posebno SNPJ. in HBZ., jako površna. Članstvo glasuje za podporo pod vtisom, da ne bo nihče na škodi, kajti čemu se bi denar paril v centralni blagajni, bolnikom pa podpora le prav pride.

Nekateri bolniki, izmed katerih so eni resnično bolni, drugi pa so penzionisti, so prejeli od ene ali pa od večih jugoslovanskih podpornih organizacij od tri do pet tisoč dolarjev podpore v teku dveh, treh let. To je dobro za bolnika če je bolan, in še boljše za "bolnika" ki ni bolan, a zelo slabo za agitacijo, kajti take podpore naravno povzročajo ne samo visoke redne, ampak tudi izredne asesmente in vsled tega vzrujanje med članstvom.

V Prosveti z dne 20. oktobra je priobčil Blaž Novak, tajnik oddelka bolniških podpor v SNPJ., obširno

statistiko, iz katere je razvidno, koliko je vsako posamezno društvo vzelo in koliko vplačalo v bolniški sklad SNPJ. v prvi polovici l. 1926.

Skupno so društva vplačala v tej dobi v bolniški sklad SNPJ. \$288,957.80, vzela pa so v istem času iz bolniškega sklada \$357,819.87. Torej beleži v prvih 6. mesecih tega leta \$68,862.07 deficita.

Sedemindvetdeset društev je vzelo več kot dvakrat toliko bolniške podpore, kot pa so vplačala v bolniški sklad. Z drugimi besedami, prejela so za vsak vplačan dolar v bolniški sklad nad dva dolarja bolniške podpore.

241 društev je vplačalo več kot pa je prejelo iz bolniškega sklada, 311 društev pa je vzelo več kot so vplačala. Ta so odgovorna za deficit in vsled tega neizogibne izredne asesmente.

Omenjeni odbor pravi v svojem poročilu z ozirom na to statistiko, da je vsled kritik ki so nastale radi površnosti pri nakazovanju podpore mnogo društev uvedlo boljšo kontrolo in pazijo, da se podpora nakazuje samo bolnikom, ne pa tistim, ki simulirajo bolezen.

Krivo do za hibe sistema bolniških podpor zvrča B. Novak na konvencije in članstvo, ker se protivi omejitvam, če pa konvencija napravi kake omejitve, jih zavrže članstvo na referendumu.

Ako bi zakoni posameznih držav protektirali bolniške sklade kakor protektirajo posmrtninske, bi bila situacija lažja, toda le malo organizacij ima centraliziran bolniški sklad, nobena pa ne plačuje tolikšnih podpor kakor SNPJ., in visoki asesmenti so neizogibni.

SNPJ. je bila prva jugoslovanska podporna organizacija, ki je centralizirala sistem bolniških podpor. Druge jugoslovanske organizacije so ji sledile ene že pred leti, ene pa šele poznejše čase. Ali kakor se je v začetku izkazal centraliziran sklad v korist SNPJ., tako bi ji lahko v stanju neprestanega primankljaja škodoval in ji odvzel magnetično silo agitacije za nove člane. In ni izključeno, da mogoče pride čas, ko bo bolniška podpora tudi v SNPJ. prepuščena društvam, to je, da bo centraliziran bolniški sistem v sedanjem obsegu ukinjen. Samo dva izhoda sta: ali temeljite reforme, in vplačevanje v bolniški sklad po dobro preračunanih lestvicah in dobra kontrola v društvih ter odprava penzije v obliki bolniških podpor, ali pa odprava centraliziranega sistema bolniškega zavarovanja, ki bi ga potem prevzela lokalna društva.

Kdo bo v potrebi na vaši strani?

Sodrug B. Mlačnež je včas, v družbi nesodrugov, zelo rad pritrjeval njihovim zabavljicam proti sodrugom. Mislil si je, "morda so pa moji sodruzi res v naprčnem, morda res ne delajo prav."

Zgodilo se je, da so njegovi prijatelji, nesodruzi, tudi njega zasovražili in ga začeli obmetavati z blatom.

Tedaj se je sodrug B. Mlačnež spomnil svojih sodrugov, ki so mu že priskočili na pomoč še predno se je on spomnil nanje.

Sodrug B. Mlačnež je tedaj spoznal, da so sodruzi RESNIČNO sodruzi, in da so zabavljači proti sodrugom samo zabavljači.

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Dr. Mihael Opeka o ameriških Slovencih.

"Glasilo KSKJ." je ponatisnilo dve pridigi, ki jih je imel v ljubljanski stolnici kanonik dr. Mihael Opeka. Zadnja je bila v omenjenem listu priobčena dne 5. oktobra. Ob enem je pisal uredniku Cigaretu pismo, v katerem opisuje ameriške Slovence. Kanonik Opeka je študiran gospod. Njegovo znanje je 100 stopinj večje, kakor pa znanje povprečnega slovenskega ameriškega župnika, z izjemo Rev. Trunka, ki pa tudi še ni učenjak, a vendarle intelektualno prvi slovenski duhovnik v Ameriki. Drugače je dr. Opeka preveč starokrajski, tako malovaški, tako vnet za kapelice in cerkvice, da je gledal ameriške Slovence samo s te strani. Razdelil jih je, kakor nas bo na sodni dan razdelil večni sodnik, med dobre in slabe. Kar je katoliških, so seveda vsi dobri. Med drugimi ni dobrih, čaka jih pogubljenje v kraju, kjer je večni stok in šripanje z zobmi (brrrr).

Duhovnik dr. Opeka, profesor svetega pisma, pravi tole o ameriških Slovencih:

"Kakien se mi je zdel naš slovenski ameriški živelj? Kar je v Ameriki naših ljudi dobrih — in mnogo jih je — so čudovito dobri. Kako so verni! Več nego enkrat so mi prišle solze v oči, ko so tako navdušeno pozdravljali naša slovenska škofa in nas druge duhovnike iz stare domovine. To ni bil samo čut narodnostnega občestva — več je bilo: bila je zavest tega ljudstva, da se v vsakem škofu klanja svoji katoliški Cerkvi, da v vsakem duhovniku pozdravlja svojo vero. In kako ginljivo so polnili svoja skromna svetišča, kako so oblegali tiste dni spovednice in mizo Gospodovo! Oj blagor ti, moj narod, dokler si tako veren v tujini! Sam čutiš, kako te blagoslavlja On, h kateremu kličeš: Oče naš, kateri si v nebesih! . . . Pa tudi svojega dragega materinega jezika in svoje stare domovine ni pozabil ta narod. Čast mu! Čast pa tudi tistim, ki se v prvi vrsti ne strajajo ne dela, ne žrtev, da ohranijo ljudstvo katoliško in slovensko. To ste vi, dragi in vrli ameriški slovenski duhovniki!"

Če niste dobri, to je verni, se ne klanjate škofom in še ne dajete za maše, je čas, da to storite in greste med dobre ter se pričnete klanjati svojim fajmoštrom. Mnogo se jih je spreobrnilo poslednja leta, med njimi dva nekdanj svobodomiseln urednika. Eden teh je Lojze Pirc, drugi, ki je vpliven Slovenec, pa se počasi nagiba med spreobrnenje. Vse polno jih je, ki zopet dajejo za maše. In vse polno jih je, ki se hudujejo nad socialisti, ker niso dobri, ker sejejo razdor, nete neslogo v društvih, in kritizirajo — mlačnost in figovstvo. Korar Opeka je pošteno povedal, koga smatra za dobre. Tudi če bi misli drugače, ne bi smel pisati drugače. On mora hvaliti samo tiste ljudi, ki se klanjajo. Klanjali so se škofom in drugim "gospodom", in zato ker se klanjajo, so hlapci. O hlapcih pa imamo mi čisto drugačno mnenje kakor kanonik Mihael Opeka.

Ne izgovarjaj se za vsako stvar na druge. Pojdi in poskušaj biti boljši od drugih, in trudi se delati boljše, kakor drugi.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

DETROITSKI PREGLED.

DETROIT, MICH. — Dne 1. nov. se je vršil tu Debov spominski shod. Udeležba je bila povoljna, posebej ako se vpoštevata, da je bil shod le malo oglašan. Židje so bili najboljše zastopani, in imeli so tudi svojega govornika. Glavni govornik je bil Geo. Kirkpatrick iz Chicaga. Tudi Prosveta je imela oglas za ta shod, a odziva od strani tukajšnjih Slovencev ni bilo; vsaj jaz nisem nobenega videl, če pa so bili kje v dvorani ne da bi jaz opazil, toliko bolje. Eugene V. Debs je bil naš sodrug, boril se je z nami in še predno smo se mu pridružili v borbi mi, in zaslužil je, da bi mu izkazali spoštovanje na shodu, ki je bil prirejen njemu v spomin.

Klubova plesna zabava dne 31. oktobra je dobro uspela. Prodanih je bilo nad tri sto vstopnic, ki so bile po 50c. Ko to pišem, mi ni še znano koliko je čistega prebitka.

Kvoto \$100 za povečanje Proletarca je napolnila sedaj tudi naša naselbina. V razmerah, v katerih živimo, je bila ta kvota precej visoka, toda majhna za tolikšno število Slovencev kot jih je v Detroitu.

Zadnje čase našo kolonijo časopisje zelo razglasha. Jugoslovanska naselbina v Detroitu je bila dolgo na glasu za trdnjavo napredka, in bilo je toliko tega napredka, da se je radi njega vnel boj. Rezultat pojasni sledeči pregovor: Kjer se prepirata dva, tretji dobiček ima. Ustanovila se je slovenska fara, pred njo pa hrvatska.

Ker je bila hrvatska prej, se bi Slovenci lahko nekaj naučili od Hrvatov. Če ne bi ponovili kar so Hrvati počeli pred leti, bi slovenska napredna naselbina ne bila razmajana kot je in ne bilo bi tako lahko ustanoviti fare.

Boj se je pričel med naprednim elementom in novopečenimi "naprednjaki", ki so se na najkričavejše načine proglasili za edino prave odrešenike. Ta boj je trajal med Hrvati precej časa, ljudstvo pa je polagoma izgubilo zaupanje, in to priliko je izrabilo nazadnjaštvo ter duhovščina ter ustanovila hrvatsko faro.

Isti element je pomagal, če ne direktno pa indirektno, slovenskim črnuhom.

Delavske razmere so slabe. Velike armade brezposelnih se pomikajo od tovarne do tovarne in iščejo dela. Kapitalistično časopisje oglašja prosperiteto, toda kdo jo ima? Vzlic temu so delavske mase tudi pri zadnjih volitvah glasovale za sistem, ki jih tepe. Za guvernerja je bil izvoljen tovarnar pohištva, kateremu so pomagali zgraditi bogastvo jetniki. Delali so zanj proti plači 50 do 80c na dan. Ne vem, koliko časa bo delavstvo še pletlo bič ki ga tepe.

Seje kluba št. 114 JSZ. so zadnje čase precej živahne. Veliko se razpravlja na njih tudi o razširjenju Proletarca, a dosedaj je v glavnem ostalo pri razpravljanju. Klub je sicer znižal naročnino iz \$3 na dva

dolarja, in ostalo doplača za nove naročnike iz svoje blagajne. Vse kar je še potrebno, je sistematična agitacija, pa bo uspeh.

Apeliram na čitatelje tega lista v Detroitu, da priporočajo Proletarca znancem in prijateljem ob vsaki priliki, kajti ker ugaja vam, čemu ne bi tudi drugim?

Navada je, da se ob raznih prilikah dajejo darila. Ali ne bi bilo lepo darilo prijatelju, ako mu naročite "Proletarca"? Celo leto bi jih obiskoval, in imeli bi marsikakšno uro zabave in pouka. Gotovo bi jim ustregli!

Prihodnja klubova seja v nedeljo 28. nov. (četrto nedeljo) dopoldne bo zelo važna. Naše seje se vrše v Hrvatskem domu. Vsakega člana dolžnost je, da se jih udeležuje. Pridite dne 28. novembra polnoštevilo. V interesu napredka, kluba in našega gibanja je, da vpoštevate taka vabila. — Član kluba.

SOCIALISTIČNA STRANKA IN VOLITVE V KANSASU.

GROSS, KANS. — Volitve so končane in rezultati nam dajejo material za študiranje. Socialistična stranka v tej državi je imela kandidate v državne urade. Njena organizacija v Kansasu je šibka, zato je bila tudi kampanja šibka. Druge stranke razpolagajo s sredstvi, naša se more zanašati le na sodelovanje delavcev v agitaciji in na prispevke od strani delavcev, ki so malenkostni v primeri z onimi ki jih dobe kapitalistične stranke.

Vzlic temu je rezultat razveseljiv in dobili smo nepričakovano veliko glasov. V tukajšnjem okraju Crawford je dobil socialistični kandidat Chase (kandidiral je za državnega tiskarja) 2,542 glasov ali okrog 30% od vseh oddanih glasov. Sodrug Gilman, kandidat za državnega blagajnika jih je dobil 1,780 in približno toliko drugi kandidatje naše stranke.

Ta rezultat pokazuje, da je polje za socialistično stranko ugodno, in vse kar potrebuje je, da se njeni somišljeniki organizirajo v njene postojanke ter se ponovno lote dela na polju socialistične agitacije.—A. Š.

SODRUGOM V BARBERTONU, O.

BARBERTON, O. — Naselbina Barberton, kakor vsaka druga, potrebuje socialistični klub. Ni pa dovolj, da ga ima, kajti neaktivne socialistične organizacije nimajo pomena.

Tukajšnji klub št. 232 JSZ. bo obdrževal svojo prihodnjo sejo v nedeljo 14. novembra ob 10. dopoldne. Na dnevnem redu bodo važne stvari, tikajoče se obstoja in aktivnosti našega kluba. Sklepali bomo tudi glede glasovirja, ki ga imamo. Članstvo naj odloči, ali ga prodamo, ali pa ga ohranimo ne da bi ga rabili.

Naš klub ima okrog 25 članov, a vzlic temu jih je na zadnjih par sej prišlo tako malo, da so bile onemogočene. Čemu tolikšno pomankanje zanimanja? Mar naj se pogreznemo v vrsto onih naselbin, v katerih je napredek samo v besedi, in prav nič v dejanju?

Sodrug, zberimo se v nedeljo 14. nov. polnoštevilo, in zavzemimo se, da bo klub ohranil nele sedanjo višino, ampak da bo napredoval v številu članov in v aktivnostih. — John Jankovich, tajnik.

VOLILNI REZULTAT V WISCONSINU.

MILWAUKEE, WIS. — V Wisconsinu je že mnogo let na površju republikanska stranka. Do svoje smrti jo je imel pod kontrolo pokojni senator Robert M. LaFollette; kontrola nad njo je v precejšnji meri ostala v LaFollettovi družini. R. M. LaFollette, Jr., je bil izvoljen za senatorja na mesto svojega očeta, dne 2. novembra pa je bil izvoljen za senatorja LaFollettov progresivni republikanec guverner John J. Blaine. Pri primarnih volitvah sta se potegovali za kontrolo nad republikansko stranko v Wisconsinu poleg regularne (Coolidgeve) dve "progresivni" struji: LaFollettova in Zimmermanova. Zimmerman je pri primarnih volitvah dobil republikansko nominacijo za guvernerskega kandidata proti LaFollettovemu kandidatu, in dne 2. nov. je zmagal z veliko večino. Kakor LaFollettova, tako tudi Zimmermanova struja trdi, da je progresivna, in da hoče ohraniti progresivni program pokojnega LaFollettea. Obe se trdno držita republikanske stranke.

Socialistična stranka v Wisconsinu ima največ zaslome v mestu Milwaukee. Izvolila pa je izmed kandidatov v kongres samo sedanjega kongresnika Victor L. Bergerja v 5. okraju. Dobili so, Berger 26,241, Stafford, republikanec, 24,134, in Horwitz, demokrat, 3,375 glasov. Bergerjeva večina je večja kot je bila pred dvema leti, toda tudi sedaj je bila agitacija proti njemu ogromna. Berger je sedaj šestič izvoljen v kongres. Med vojno mu je zbornica dvakrat odrekla sedež radi njegovega protivojnega stališča. Bil je ponovno izvoljen v zvezi tem, da je bil obsojen na deset let ječe vsled "velezdaje". Berger je eden izmed najbolj poznanih članov poslanske zbornice v Ameriki, in svetovno znan socialist.

Milwaški socialisti so s precejšnjo gotovostjo računali, da bodo zmagali tudi v 4. okraju, kjer je kandidiral v kongres socialist Edmond T. Melms. Dobil je 14,744 glasov, John C. Schafer, republikanec in sedanjí kongresnik, pa 19,898. W. J. Kershaw, demokrat, je dobil 7,015 glasov.

V wisconsinško legislaturo je izvoljenih osem socialističnih poslancev, in v senat dva. Stranka je napredovala za enega poslanca. Mnogo socialističnih kandidatov v legislaturo je bilo poraženih z malo večino glasov. Ako bi delavstvo bolj agitiralo in s tem naredilo protiutež velikanski plačani propagandi od strani nasprotnih strank, bi bile socialistične zmage vsekako večje.

Socialistična stranka je imela veliko upanje, da bo zmagal Alfred Benson, socialistični kandidat za šerifa, v milwaškem okraju, a up se ni izpolnil. Dobili so socialist Alfred Benson 39,790, republikanec Schalitz 44,305, in demokrat Brophy 13,003 glasove. Izvoljen je bil Schalitz s 4,515 glasovi večine. Weber, socialistični kandidat za poslanca v 6. okraju je dobil samo 82 glasov manj kot republikanski kandidat. Ako ne bi bilo med delavstvom toliko mlačnosti, bi z lahkoto zmagal. V milwaškem okraju je dobil Leo Krzycki, socialistični kandidat za zveznega senatorja, 26,173 glasov, republikanec Blaine 43,687, Kearney, demokrat, 13,850, in Koepfel, S. L. P., 493 glasov. Demokratska stranka je v milwaškem okraju na tretjem, in socialistična na drugem mestu.

V petem volilnem distriktu za poslanca v legislaturo je bil izvoljen socialist Geo. Tews. V tem distriktu (peti ward) je slovenska naselbina, ki se je udeležila teh volitev v precejšnjem številu. Socialistični kandidati v tem wardu so dobili večino nad drugimi, kar za naše volilce ni slabo izpričevalo.

Volilni rezultat ni tak kakor bi bilo želeti, a če se pomisli, da je Milwaukee eno mesto v Zedinjenih državah, kjer socialistična stranka kot politična stranka resnično funkcionira in napreduje, potem smo s tem kar smo dosegli zadovoljni, toda naš cilj je dobiti večino, in zato naša stanka tukaj ne bo mirovala v organizatorični in vzgojni kampanji, dokler je ne dobi.

Victor Petek.

PETINDVAJSETLETNICA ZAKONCEV LEO JUNKO.

DETROIT, MICH. — Petindvajset let zakonskega življenja pomeni priložnost za srebrno poroko. Od dneva poroke do 25-letnice je v življenju družine velika doba. Nevesta in ženin postaneta v teku 25 let ne le mož in žena, ampak tudi oče in mati. Veliko je treba prestat, in ljudje prestanejo.

Dobili smo povabilo, naj pridemo dne 23. oktobra k družini sodruga in sodruginje Leo Junko. Zabavali se bomo, se pogovorili, in prebili večer v krožku prijateljev in znancev. Nismo dolgo ugibali, kajti izvedeli smo: sodrug in sodruginja Leo Junko obhajata 25-letnico svojega zakonskega življenja.

Zabavali smo se res kot sodrug in sodruginje. Bili so nagovori, zdravice in pesmi. In zakonca Junko sta povedala, kako je bilo. Ni bilo dosti rožic na njuni poti, a šla sta skozi življenje sporazumno, drug drugemu lajšajoč boj za obstanek.

Marsikomu je še v spominu stavka rudarjev na bakrenem okrožju Michigana (Calumet in okolica). Zakonca Junko sta se skupaj borila za delavska prava, in kdor je boje v tisti stavki od bližje poznal, mu je znano tudi ime Leo Junko. Njegova soproga, rojena v Ameriki, mu je vedno stala ob strani. Ako je bil vsled svoje agitacije primoran zapustiti kraj, ker v njemu zanj ni bilo več dela, je šla z njim drugam, ne da bi mu kaj očitala, češ, čemu ne gledaš zase! Razumela sta drug drugega, in v tem jima je bilo življenje prijetno v zvezi borbi za kruh. Odgojila sta šest otrok, ki so jima vsi v ponos!

Želja nas vseh je, da sodrug in sodruginja Junko dočakata 50-letnico in da jo bosta praznovala v enako dobrem razpoloženju, in potem še druge obletnice, ki bi ji sledile.

Kadar se vrši tako slavlje v družbi sodrugov, nikoli ne pozabijo na boje, ki jih vrše kot delavci za svoje interese. V tem se naši sestanki razlikujejo od onih med brezbrizniki, ki naslijo, da je vsa zabava in pitju in kvantah. Spomnili smo se našega "Proletarca" in zbrali v fond za povečanje lista \$17.75. (Vsota z imeni prispevateljev je priobčena v rubriki "Listu v podporo").

Drug vesel dogodek beležita tudi zakonca Frank Kuhovski; obiskala ju je dolgokluna ptica in jima pustila krepko hčerko. Oba sta jo vesela, in naravno, da jima čestitamo. Sodrugi Kuhovski je tajnik kluba št. 114 JSZ.

Anton Jurca.

ČEŠKI SODRUGI PRIREDILI DEBSOV SPOMINSKI SHOD.

CHICAGO, ILL. — V sredo 3. novembra so priredili češki sodrugi v Chicagu v dvoran SNPJ. shod v spomin E. V. Debsu, ki je bil zelo dobro aranžiran. Na sporedu so bile deklamacije, glasbene točke, prirejene v namen v katerega se je shod vršil, in govori. Pevske točke je izvajal češki pevski zbor "Lira". Glavni govornik je bil S. Novotny. Udeležba je bila dobra, in tudi več Slovencev je bilo prisotnih.—P.

KAKO SRBSKI SODRUGI ARANŽIRAJO SVOJE PRIREDBE.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 31. oktobra je imela organizacija št. 20 JSZ. priredbo, ki so jo oglašali za vinsko trgatev. Kadar prirejajo slovenske organizacije vinsko trgatev, tedaj je to veselica in nič drugega. Srbski sodrugi, ki imajo svoje prostore na severni strani tega mesta, pa imajo na vsaki svoji veselici tudi nekaj programa, ki spremeni zabavo tudi v shod in v koncert. Tako je bilo tudi sedaj. Organizacija ima svoj tamburaški zbor, ki je najbrž eden najboljših v Chicagu. Ta otvori program. Nato se prične govoriti. Prvi je govoril Petar Kokotović o pomenu in nalogah socialistične organizacije. Naznanil je tudi, da bo organizacija priredila Debsov spominski shod. Geo. Maslach je govoril o organizatoričnem delu, o razvoju organizacij, in nato prešel na volilno kampanjo ter prepričeval udeležence, da store sebi dobro ako ne samo glasujejo ampak tudi agitirajo za socialistično listo. Stojanović je deklamiral "Veseli život" (avtor Victor Hugo).

Udeležba je bila obilna. Škoda, ker so prostori organizacije premajhni za večje priredbe, toda omogočili so ji, da more obdržati predavanja, shode in zabave pogostokrat, in da je pridobila v svoj krog že precejšen del srbskega občinstva. — *Poroč.*

KONVENCIJA LIGE STAVBINSKIH DRUŠTEV V ILLINOISU.

CHICAGO, ILL. — Stavbinska in posojilna društva so v tej deželi najjačja združna ustanova. Liga teh društev je imela dne 13.—14. oktobra v Springfieldu, Ill., svojo 47. redno konvencijo, katere se je udeležilo 368 delegatov, povečini Amerikanci.

Za njimi je bilo največ Poljakov. Čeških delegatov je bilo 61, in Slovenec sem bil podpisani

Iz poročila W. B. Whitlocka, tajnika lige, je posneti, da je imela liga l. 1925 v državi Illinois 852 društev s 783,888 člani. Premoženje teh društev je znašalo \$317,403,747. Premoženje v teku leta 1925 je narastlo za \$44,077,122.00. Število novih članov je pa narastlo za 211,888.

Skupna posojila na prve vknjižbe v tem času so znašala \$301,325,212; t. j. 98.8 odstotkov.

Nadalje je tajnik poročal, da je premoženje Stavbinskih in posojilnih društev v državi Illinois do 14. oktobra 1926 vredno nad eno milijardo dolarjev, kar pomeni toliko premoženja, kot ga ima troje držav izmed onih, ki spadajo v unijo Združenih držav.

Vsled poročila, da premore liga nad \$25,000, je bilo sklenjeno, naj se porabi \$2,000 za propagando, in sicer potom časopisja ter z razglaševanjem z radio-postaj v državi Illinois.

Pri volitvah v izvrševalni odbor sta bila izvoljena med drugimi tudi dva češka delegata, oba iz Chicaga, Ill. Prvi je Charles H. Churan, ki je bil izvoljen predsednikom, in drugi Frank J. Petru, ki je bil izvoljen za podpredsednika lige; oba za eno leto.

Pred zaključkom zбора je predsednik lige apeliral na vse navzoče delegate, naj se ob povratku na svoje domove takoj lotijo intenzivnega dela z razlašanjem v lokalnih listih ali v glasilih raznih organizacij, katerega namen naj bo, da ljudstvu raztolmači, kako se stavbinska in posojilna društva najboljše in najzanesljivejše ustanove. Zlasti velja to za delavske sloje, ki so z ozirom na starostno zaščito, iz postavljeni največji nesigurnosti. Zato pa naj bi delavci pri-

stopali v stavbinska in posojilna društva v še večjem številu kot do sedaj, kajti v tem koraku jim je zajamčena lepša bodočnost. Leta teko naglo, in kako prijetno odleže človeku, ko kolekta svoje prihranke in z njimi dobiček.

Samo za primero: Delavec se zaveže, da bo dal na stran vsak dan 25c od svoje plače, kar zneso v teku petih let z obrestmi \$517.50; v desetih letih zneso ta prispevek \$1,179.75, kar je gotovo lepa vsota za delavne dni.

Naše Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo prav lepo napreduje. Dokaz temu so računi, zaključki, ki so bili izvršeni za zadnje četrtletje. Ti računi izkazujejo, da je bila aktiva do 30. septembra, 1926, \$262,869.65, kar je gotovo lep napredek odkar je bilo društvo organizirano, namreč pred sedmimi leti in devet meseci. Naše Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo ima svoje seje direktorija vsak petek ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. 2657 So. Lawndale Ave.

Ker je bila izdana s 1. oktobrom, 1926, 32. serija delnic, vabim vse jugoslovansko delavstvo k obilnemu pristopu v naše stavbinsko in posojilno društvo.

Za direktorij — Joseph Steblay, tajnik, 2636 So. Ridgeway Ave. Phone: Crawford 1484.

SHOD S. N. P. J. V CANONSBURGU, PA.

CANONSBURG, PA. — V nedeljo 14. novembra ob 1. popoldne se bo vršil v tukajšnji dvorani društva SNPJ. velik kampanjski shod te organizacije, na katerem bosta govorila M. J. Turk, glavni tajnik SNPJ., v angleškem, in Frank Zaitz v slovenskem jeziku.

SILVESTER ŠRAJ.

GROSS, KANS. — Žrtev brezvestnega izkoriščevalnega sistema je postal dne 2. novembra rojak Silvester Šraj v Cokerill, Kans. Delal je v rovu št. 8 za Cokerill Coal Co. Pri delu je padla nanj skala in mu zdrobila glavo. Bil je na mestu mrtev. Zapušča ženo in dva mala otroka. Star je bil 33 let. Bil je zaveden delavec, tajnik večih naprednih društev v naselbini in zvest naročnik ter podpiratelj "Proletarca".

Zavedni delavci ga bodo ohranili v trajnem spominu. — A. Š.

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali:

Anton F. Zagar, na agitaciji v Penni in Ohio.....	88
John Bozieh, Collinwood, O.	6
John Krebelj, Cleveland, O.	5
Frank Žerovec, Kenosha, Wis.	4
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	3
Marko Tekavetz, Canonsburg, Pa.	3
Anton Sular, Gross, Kans.	3
John Dolinar, Rock Springs, Wyo.	2
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	2
J. M. Stonich, Eureka, Colo.	2
Vinko Ločniškar, Chicago, Ill.	1
Steve Milavec, Nokomis, Ill.	1
Jos. Radelj, W. Allis, Wis.	1
Andy Zlatoper, Maynard, O.	1
Frank Ilersich, Virden, Ill.	1
Frank Udovich, Chicago, Ill.	1
John Kunstelj, Arcadia, Kans.	1
Frances Zakovšek, N. Chicago, Ill.	1

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

IZ UPRAVNIŠTVA.

V našem gibanju imamo med drugimi sodruginje, ki so prvovrstne agitatorice. Ena teh je Mary Fradel v Latrobe, Pa. Na eni dopisnici, ki smo jo prejeli pretekli teden, piše:

... Naročene iztise knjige "Yerney's Justice" sem prejela in bili so takoj razprodani. Moj soprog jih je prodal skoraj vse v delavnici, in to drugorodcem. Sedaj so nas še kakih trije drugorodci vprašali zanje. Prosim, pošlite jih nama še devet izvodov... Naš klub se manjša v članstvu. Nekateri so se preselili, par pa se jih ne zanima, kar se dogaja pri vsaki organizaciji. S soprogom se bova podala na delo za nove člane. Če bo kaj uspeha, bomo poročali... — Mary Fradel."

Šest izvodov knjige "Yerney's Justice" je naročil tudi Frank Homar, Sublet, Wyo. Pravi, da jih bo razpečal med drugorodce. Prvo naročilo teh knjig smo skoro razprodali. Nobene Cankarjeve knjige v slovenskem jeziku nismo razpečali v toliko izvodih kakor te. Dobička nimamo pri nji, a gre se nam, kakor našim agitatorjem, za razširjenje prve Cankarjeve knjige v angleškem jeziku. En izvod stane 50c in 10c posebej za pošiljalne stroške. Dva izvoda \$1.10, in od tri naprej vsak izvod 50c. Knjiga je tako poceni, da bi jo mogli naši ljudje razpečati najmanj v pet tisoč izvodih. Sodrug Vinko Ločniškar jo je ob priliki prve predstave dramskega odseka kluba št. 1 prodal 10 izvodov. Ako bi jih imel več s seboj, bi šle vse. V Chicagu smo jih že veliko razpečali.

Tudi mi imamo mladinski oddelek. Iz naselbine Pueblo, Colo., piše Evelyn Hochevar, ki je prekoračila prvo desetletje starosti, da naj ji pošljemo en iztis knjige "Yerney's Justice", za kar prilaga 60c, in ob enem pošilja tudi naročnino na Proletarca. Omenja, da je njej in bratu zelo ugajal Sinclairjev Jimmie Higgins, "... because Jimmie was not afraid to go to jail." Evelyn piše angleško in slovensko. Da bi bilo še mnogo takih!

Ameriški družinski koledar letnik 1927 bo povečan za 32 strani. Gradivo bo tako razpodeljeno, in tisk tak, da vseboval ne samo dobro ampak tudi VELIKO DOBREGA ČTIVA. Ameriški družinski koledar se ne straši konkurence. Ako bi se jo, tedaj bi ga napolnili z izrezki in ga izdajali meseca septembra, kajti v tem mesecu ga izdajajo firme, katere jih tiskajo radi dobička, in jim je vseeno, kakšna je vsebina. Ameriški družinski koledar letnik 1927 bo, kakor nas zagotavlja uredništvo, prekosil vse dosedanje. Za sodnike, ki boste o tem presojali, pa ste postavljeni vi. Koledar, kot omenjeno, je povečan. Vezan bo v platno. In ako so drugi koledarji na slabšem papirju, mehko vezani, manjšega obsega, napolnjeni z izrezki, vredni 50c, tedaj je Ameriški družinski koledar prav gotovo vreden dolar. In to mu bo cena radi povečanja. Za večja naročila bo izdaten popust. Kdor misli da ni vreden tega denarja, naj ga ne vzame.

Lawrence, Pa., je naselbina, ki bo imela v zgodovini našega gibanja, to je, v zgodovini JSZ. in Proletarca trajno ime. Veliko se je že delalo za oboje na

Lawrence. Nekdaj je bila to cvetoča premogarska naselbina, kar danes ni več, ker rovi večinoma ne obratujejo. Veliko rojakov se je izselilo. V nji še obstoji socialistični klub, ki je v danih okoliščinah aktiven in stori za stvar kolikor more. Sodrug Louis Britz, ki ga vsi aktivni sodrugi gotovo poznate, je eden izmed aktivnih agitatorjev na Lawrence. Zadnjič jih je bilo v njihovi dvorani več skupaj, vsi člani SNPJ. in somišljeniki pokreta. Zaključili so, da je treba vzlic težkim časom, ki vladajo med premogarij skrbeti za delavska glasila. Nabrali so \$5.10, Louis pa je prispeval pet, skupaj \$10.10 v podporo "Proletarcu". Vsi izrekajo željo, da se bi Proletarec širil in večal ter še več dosegel pri izvrševanju svoje naloge, ki je, širiti luč spoznanja med delavsko rajo.

Mnogo sodrugov omenja v pismih, kako velika izguba je zadela socialistično gibanje v Ameriki s smrtjo E. V. Debsa. Sodruginja Fradel pravi: "... take kot je Debs, je težko nadomestiti..." Anton Šular piše: "Čitali smo v listih da je sodrug Debs nevarno bolan, a vseeno smo upali, da okreva..." Njegovo delo ostane trajno in njegov duh bo vodil delavstvo k zmagi. Debs bo živel. Tisti ki so ga preganjali, so že sedaj večinoma pozabljeni. Zgradimo spomenik našemu največjemu sodrugu z delom za socialistično stranko in socializem."

Napadi na "Proletarca" v socialističnem gibanju sovražnih listih dostikrat celo pomagajo agitaciji za Proletarca. Pokojna "D. S." je poskušala, da vzame temu listu med delavstvom zaslombo, a zgodilo se je nasprotno. Tudi clevelandski Louis Pirc večkrat "godrnja" v svoji "A. D." proti Proletarcu. Frank Podboršek je eden izmed clevelandskih slovenskih delavcev, ki je toliko bolj za Proletarca kolikor bolj ga napada Pirčeva "A. Domovina". To je pokazal tudi z dejanjem.

Zapad je daleč. Klein, Montana, je naselbina, ki je daleč od ogromne večine ameriških Slovencev. A Proletarec ima zveste sodruge tudi tam, in eden teh je Anton Miklič. Oglasi se od časa do časa, in nikoli ne pozabi poslati po par naročnin.

Druga oddaljena naselbina je Louisville, Colorado. A Proletarec ima prijatelje povsod, kjer žive naši zavedni delavci. Frank Hafner je eden izmed njih. Piše, da mu povečan list zelo ugaja, ker prinaša več gradiva. Pošilja naročnino in obljubljuje sodelovanje. Frank, pa bi včasih poslal tudi kak dopis o razmerah v naselbini! To velja tudi drugim. Dopisujte v Proletarca. Če bo ta vrstica priobčena, je to znamenje, da se tudi uredništvo z njo strinja. Poročajte o razmerah v vašem kraju, neglede kako na kratko.

"Kako pišejo ženske" je naslov neki francoški knjigi. V nji so ljubavna pisma žensk, toda ženske ne pišejo samo ljubavna pisma. Tisti ki vedo pravijo, da jih pišejo moški veliko več kakor ženske. Za naše upravnništvo je tudi važno, kako pišejo ženske. Eno žensko pismo je v tej koloni že priobčeno. Tukaj je drugo:

"Priloženo pošiljam nekoliko zakasnelo naročnino na Proletarca in 50c za pokritje stroškov prvomajske izdaje. Res je tudi zato pozno, ali boljše je pozno kot nikoli. Oprostite zakasnelosti, kajti moj soprog, ki je zaposlen v krojaški obrti, je bil šest mesecev na stavki, ki je zdaj končana. Solidarnost

delavstva je pripomogla k zmagi. Anna Skerl, Pittsburgh, Pa."

V Woodward, Iowa, je Anton Ausich, ki mu je Proletarec v resnici priljubljen list. Čita ga pazno in ga razume. To je važno. Piše, da ga ne pusti, ker mu je potreben. Med našimi čitatelji so delavci, ki jih je sistem pognal v veliko mizerijo. Posamezen dolarček pomeni njim že premoženje. Proletarca ne puste, ker vedo, da piše resnico tako, da je resnična, in zato ker jo prikazuje na tak način, masi ne ugaja. Masa, ker je nevedna, "hoče" da se jo vara, zato imajo listi ki jo varajo veliko naročnikov, listi ki jo uče, pa malo.

Marko Tekautz je zastopnik Proletarca v Canonsburgu in Strabane, Pa. V rubriki "Agitatorji na delu" je mnogokrat žastopan. Pred nekaj dnevi je poslal zopet več naročnin in ob enem piše, da je neka kompanija zvišala plačo neunijskim premogarjem nad unijsko lestvico. Taka zvišanja so sicer izjema, a imajo prozoren namen, vendar pa za vse prizadete ni vselej prozoren. Kruh, pravijo, je glavno. In radi kruha je večina delavcev l. 1924 glasovala za Coolidge, letos dne 2. novembra pa zopet za kandidate korupcije. Ljudje glasujejo, kakor so naučeni. Čitajo liste bizniških interesov in so pod njihovim vplivom. To se spremeni, kadar bomo imeli bolj razširjeno socialistično časopisje. Nauk: Širite Proletarca in druge socialistične liste.

"SOCIALPATRIOTJE" IN NJIHOVI GROBOKOPI.

DETROIT, MICH. — Še pred tremi leti je vladalo veliko veselje v taboru "čistih", ki so preje lomili kopja za črno-žolto Avstro-Ogrsko, Zottija, ali pa za Grškovičev SHS. Kajti med današnjimi "čistimi" jih je zelo malo, ki so bili v delavskem gibanju med vojno in pred vojno. "Socialpatriote" jemlje vrag, njihovo glasilo Proletarec bo prenehalo izhajati, revolucija je na pragu, in potem—diktatura "proletariata". V duhu so že videli, kako bodo obesili tega ali onega, pri tem pa so se sami tako nerodno zapletli, da se čudijo, kako so mogli zagaziti v tolikšno blato.

"Socialpatriotov" ni konec, revolucije ni od nikoder, ljudstvo je neumno kakor je bilo, kapitalizem te dežele mu je še v stanju dati zaslužek, socialistično delavstvo se mora boriti ne samo proti kapitalizmu in reakciji, ampak tudi proti demagogiji v taboru "čistih", in tudi "Proletarec" še izhaja. Izgleda, da bo še dolgo izhajal, je povečan, dobili smo to jesen par števil Proletarca ki so kakor kak večji magazin, a grobokopi Proletarca se premetavajo v mukah obupa pred grobom, ki so ga izkopali za druge.

Kako je mogoče, da se Proletarec širi? se vprašujejo. Saj smo vendar toliko storili, da ga uničimo, potrošili smo tisočake, in importirali "leva" iz starega kraja, mu dali kletko v Milwaukeeju, in ga potem preselili v Chicago, da bi še od bližje naskakoval Proletarca in "Zajčka". Pri tem naskakovanju pa se je zvalil v grob in ž njim njegova "D. S."

Star pregovor pravi: "Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade."

Zadela jih je nemila usoda, upropastili so hrvatsko sekcijo W. P. da imajo od nje samo še ostanek, in tudi "Radnik" je v veliki opasnosti. Nihče ne ve ne dneva ne ure . . .

JSZ., kot vidimo, napreduje. Proletarec se širi. Aktivnosti naših klubov se večajo. Ljudje so imeli tekom

zadnjih šest let priliko opazovati obe organizaciji, in končno naklonili svoje simpatije Jugoslovanski socialistični zvezi. To je vsa zgodovina bojev, ki jih je skušal zanesti tudi med slovensko delavstvo v Radnikov Zinč, ki je v ta namen importiral celo človeka, kateri jih stane z vsemi stroški ki jih je povzročil okrog \$10.-000, morda celo več, rezultat pa je ničla.—Anton Jurca.

IZ CLEVELANDA.

Slovenski socialisti v Clevelandu smo imeli samo en shod pred zadnjimi volitvami. Priredil ga je slov. soc. klub šte. 49. v Collinwoodu. Na tem shodu je govoril naš tajnik, John J. Willert. Škoda, da za tako zanimiv shod ni bilo dobiti primernejše dvorane.

V lepem in stvarnem govoru nam je Willert pojasnil pomen sedanjih volitev za naš pokret v državi. Razgalil je lokalno politiko obeh strank. Da je to storil je moral poseči po odlomkih iz svojega lastnega življenja in skušenj s temi neločljivimi dvojčki. Povedal nam je, kako so mu pred leti in leti nastavliali zanjke, da bi se ujel v njihovo mašino. Ponudili so mu tudi stolček v mestnem svetu, na katerem bi lahko ostal vse življenje, če bo le priden in volil kot bi mu narekovali zakulisni voditelji stranke. Ni vzel stolčka, ni se "povspel" z uporabo te umazane metode. Ostal je v stranki, katera ga je ponovno počastila z nominacijo na lastni volilni listi.

Shod sam na sebi je bil uspešen. Ko bi se takih obdrževalo večkrat in po vsi državi, tedaj bi prav gotovo dobili zadostno število glasov pri zadnjih volitvah. Ker teh ni bilo v zaželeni meri, bomo morali ponovno nabirati podpise. "Enakopravnost" ta shod ni niti omenila, ker to za Slovence baš ni novica.

* * *

"Sijajen shod, Sodniki začudeni nad politično zavednostjo rojakov", tak je naslov in podnaslov članka oziroma novice v "Ameriški Domovini", ki nas informira o demokratskem shodu, ki se je vršil v S. N. Domu na predvolitveni večer. Tisoč petsto ljudi je prišlo poslušat, "da zvedo kaj o volitvah". Radio je bil "saprarnsko bizi", telegramov se tudi ni manjkalo. Med drugimi je govoril tudi "naš" mestni oče, John L. Mihelich. Če je "naš" ali varovanec demokratične stranke ni povedano. Eni trdovratno sumijo da je zadnje resnica. Govoril je tudi neki Edmund B. Haserodt. Njegov govor je bilo slišati po radio po celi državi, in glasom našega dičnega "neodvisnega lista za slovenske delavce v Ameriki" tudi širom Združenih Držav. Med drugim je povedal, da je bil ta shod največji v Ohiju. Srečni "Kranjci", ki se lahko zbero v takem številu! Sicer pa je od "zavednih rojakov" to tudi pričakovati. Da bi stvar bolj vlekla, so privlekli na oder tudi velik šop cvetlic, v katerega so spravili kozarce, litre, maselce in poliče. S tem je bila stvar zapečaten. Naši ljudje so volili za "tiste", ki se potegujejo za pijačo. To je edina sprememba, katero žele. Drugo je postranska stvar. Pijača je dobra, ali kadar se lovi glasove z njo in pusti v nemar vse druge probleme, tedaj je nekaj gnilega v državi Danski! "Enakopravnost" je ta shod omenila, zakaj to je za Slovence novica prve vrste.

* * *

Naša metropola je srečno mesto. Ima kar dva lista: tritednika in dnevnik. Drugi v lokalni politiki ne pridejo tako v poštev. Oba sta marljivo agitirala, ko je "naš" councilman Mihelich kandidiral v mestni svet. Nobena prilika ni bila zamujena. Nič se ni pozabilo

omeniti. On je bil tisti, ki nas je imel pripeljati v obljubljeno deželo. In on je SLOVENEK. Za Slovence smo pa v Clevelandu voljni vse storiti, če treba, tudi svoje prepričanje vreči proč, ali ga celo prodati!

Tempora mutantur — časi se izpreminjajo. Socialisti smo imeli na svoji listi tudi Josipa Jaucha. On je Slovenec. Zastonj sem brskal po naših "delavskih" listih, da bi našel kako dobro besedo, ki bi bila njemu v prid. "Enakopravnost" ga je v svojem priporočilu volilcem mimogrede omenila nič manj kot enkrat. To, bržkone, ker je Slovenec. Čudno se mi vidi tole: ko se je šlo za Mihelicha, varovanca demokratske stranke, ni bilo slavošpevov in priporočil ne konca ne kraja, a sedaj, ko se je šlo za drugega Slovence, pa nič. Spomnil sem se, da je Jauch "RDEČ", človek, ki ima principe, človek, ki ne pleše kakor drugi godejo. Vse je, samo marjoneta ni.

Edini komentar k tej stvari bi še bil, da ko se je šlo glasove za Mihelicha, je bila tekma tako enaka, da je bila njegova izvolitev v dvomu. Drugi dan je izšlo v "Enakopravnosti" nekaj, kar ne dela časti tistemu uredniškemu članku. Po oštarijsko se je napadlo one, ki so imeli toliko poguma, da so volili ljudi, ki spadajo v socialistično stranko, ali pa vsaj neodvisne naprednjake. Oštel se jih je, ker niso storili svojo dolžnost napram "našemu" rojaku.

Tega ne bi napisal, ako bi bil enak članek, ali kaj podobnega opazil tudi sedaj, ko se je šlo za drugega Slovence. O oglaševanju obeh "neodvisnih" listov tekom volilne kampanje pa raje zaenkrat molčim.

* * *

Demokracija v Clevelandu je šla po gobe. Manjšina ima sedaj pravico delati postave in določati kaj je dobro in kaj ni. To se lahko sklepa iz naslednjega: V naši zavedni metropoli ima pravico do glasovanja nekako 300.000 ljudi. Izmed teh se jih je registriralo komaj dobra tretjina, 120 do 125 tisoč. Torej, ena tretjina bo določala kaj smejo druge dve tretjini!

Marsikateri si bo mogoče belil glavo, zakaj je temu tako. Tudi Clevelandčanje si jo belijo, a zamanj. Edino eno vedo — 200.000 ljudi se ni poslužilo volilne pravice. Čudnega na tem ni nič. Ljudje so se naveličali hoditi v volilne kočice, posebno sedaj, ko nimajo na izbiro drugega kot republikance in demokrate. In ta dva sta si brata malone od rojstva. Vse drugače je bilo, ko je La Follette kandidiral za predsednika! Tedaj so ljudje radevolje in z navdušenjem šli na volišče. Sedaj, ko ni drugega kot pijača na vrsti, so se ljudje vzdržali volitev, zakaj videli niso nobene razlike med starimi strankami.

Ostal jim je en sam izhod, a tega se niso poslužili. Lahko bi se registrirali — 200.000 — in protestirali proti sedanjim strankam. Protest kot je bil zadnjič ne šteje veliko, ker se doma ne spreminjajo postave. Da, lahko bi volili za socialistične kandidate, ki so res za mokroto in še za kaj drugega in bolj pomembnega. Volili bi lahko v urade ljudi, ki so vedno in povsod bili za delavstvo in se borili za njegove pravice.

Sotrudnik.

"Proletarec" ni "popularen" list. Socialistični listi med maso, katera ne razume socializma, ne morejo biti popularni. Najboljši socialistični listi so manj "popularni", kakor najslabši slabi kapitalistični listi. Ker to vemo je naša dolžnost navajati nepoučne na čitanje socialističnih listov.

Višek nesposobnosti.

"Radnik" z dne 30. oktobra brani don Niko Grškoviča in njegov dnevnik Svijet, in napada Proletarca. Tri kolone prostora je porabil za "odgovor" Proletarcu, v katerem pravi tudi sledeče:

"Kapitalistična stranka je predvoditeljica delavskega razreda v njegovi vsakodnevni borbi proti vsaki krivičnosti in zločinom, proti vsem družbenim hibam in proti vsemu izkoriščevalnemu sistemu . . ."

Neki drugi stavek v istem članku se pričenja:

"Nasprotno, on ("Proletarec") je hvalil skebsko postopanje takozvanega naprednega bloka, napadal je narodni blok . . ." itd.

V izdaji z dne 2. novembra se opravičuje in popravlja "pogrješke".

Namesto "Radnička partija" je v originalnem članku (citat zgoraj) zapisal "Kapitalistička partija je predstraža (predvoditeljica) delavskega razreda . . ."

Pomnite, to ni tiskarski skrat, ampak "pomota" nezmotljivih "Radnikovih" urednikov. Sami priznavajo, da so se "zmotili" — kako tragično, ako papež prizna, da se je zmotil.

Drugi stavek:

"Proletarec je hvalil skebsko postopanje naprednega bloka . . ."

"Radnik z dne 2. nov. pojasnjuje, da se je zmotil, kajti glasilci bi se moralo "narodnega bloka". Tudi to pomoto so napravili uredniki, katerih "Radnik" nima malo.

List, ki dela take "pomote" ne more biti "radnička novina", kajti radnička novina bi imela urednike, ki poznajo razliko med kapitalistično in delavsko stranko, in med naprednim in narodnim blokom.

Uredniki Radnika so danes večinoma enaki tipi kakor je urednik, ki urejuje slovensko "svobodomiselno" glasilce. Balabanac je bil duhoborec. Eni so lomili kopja za Zottija. Drugi imajo mogoče poštene misli, a vsi skupaj so skrajno nesposobni in žive na račun nevednosti "hrvatske radničke mase".

Lumpenproletarci ne bi smeli urejevati hrvatskega komunističnega dnevnika. Provokatorji, bili importirani ali domačega pridelka, bi morali biti po dosedanjih izkušnjah izključeni, kajti drugače se zna zgoditi, da bo tudi "Radnika" zadela usoda kakršna je doletela "D.S." In potem — potem bo v hrvatski delavski javnosti zavladala še hušja tema, kakor je vladala v slovenski pred dvajsetimi leti. \$150.000 so hrvatski delavci v Ameriki zbrali od leta 1919 naprej za "svetovno revolucijo". Njihovi voditelji pa so dosegli, da je HBZ. prešla v roke reakciji in klerikalizmu, da je "D.S." propadla, in da "Radnik" nazaduje, sekcija pa je izgubila 3 četrtine članov.

Ko bo stavba popolnoma porušena, bo zopet treba enega Milana Glumca, in Blagoje Žikića, da bosta orala in orala, si ugonobila zdravje ter umrla, zato da vstane prerojen pokret. Tišči hrvatski komunisti, ki so danes med izobčenci, so naredili nad pokretom velik, neodpustljiv greh, ker so sanjali o revoluciji in o deviški čistoči pri črni kavi in kvartah, ter zaigrali sebe in pokret.

SODRUGOM IN SOMISLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrug, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov.—TAJNIK.

A LETTER FROM LOUIS ADAMIC.

To the Editor, Proletarec:—

I am sorry for the pain that my translation of Ivan Cankar's *Hlapec Jernej in njegova pravica* caused the dutiful Mr. Anton Drozina, whose review of *Yerney's Justice* appears in a recent issue of the Proletarec, and I write this to beg his forgiveness and, incidentally, to try to ease his pain.

The fact that no translation, by its very nature, can be perfect imposes the duty of choosing the best compromise upon the translator. This raises immediately all the problems which face a translator. In the case of an original text which is written in verse or which belongs to an age antecedent to that of the translator or which, as in the case of my translation, bears little if any relation to the language into which he is translating it — in such a case, he may, to my way of thinking, avail himself of every liberty. *Jernej* is not verse, but it achieves, in places, high qualities of poetry; in age the story is as remote to the current period in America as the New Testament is; and Cankar's Slovenian is as unrelated to present-day American English as a Slovenian national song is to the latest jazz piece from Tin Pan Alley.

It is, of course, a matter for debate, but my egoism, if nothing else, tells me that the samples of my sins given in the review are much more effective, therefore better, than the suggested improvements upon my translation. I believe that "Well, sooner or later one's turn comes," he said, "I kind o' think I'll be next." — is superior to the more literal "All of us must go; I, it seems, will be first to follow him." Also, "Hey, where you going?" is superior in effectiveness to the briefer and literal "Where?" (Has Mr. Drozina ever heard an American inquire for the destination of another person with "Where?") "Whither?" would be a little better, but it contains a tang of the archaic. I tried to translate *Jernej* into modern, living American.

According to the reviewer, I deprived poor Yerney of all of his "fine coloring." Well, maybe I did. For one thing I prevented him from spitting on the threshold of the wine-house before departing from it. I really didn't care to advertise our Slovenian peasantry as a lot of uncouth boars who spit on the threshold instead of taking a longer range and thus causing the fluid to hit the sidewalk.

I omitted several other passages, and this intentionally and after as good deliberation as I am capable of. I left out the prologue because I thought that to an American it would be as meaningless as a theosophic treatise upon the subject of Karma is to a horse.

Wordiness and grammatical errors, says Mr. Drozina, are my other sins. I'll not go into this, but I wish to whisper to my young friend to be careful in the future, or, better still, submit his writings to his professor of English before sending it to the printer.

And if Mr. Drozina cares to see how charming ungrammatical writing can be at times, let him get ahold of one of Sherwood Anderson's novels, — *Dark Laughter*, for instance.

Upton Sinclair wrote to me, and later told me in person, that to him *Yerney's Justice* was "beautiful." A few others expressed themselves similarly. But, of course, these folks, unlike Mr. Drozina, are blissfully ignorant of the original text.

But be that as it may, I hope my young friend suffers no longer on account of my unfortunate performance.

Louis Adamic.

NAŠI ODRI.

"ANFISA",

drama v štirih dejanjih, spisal Leonid Andrejev, prevel Ivan Vovk, uprizorjena dne 31. okt. 1926 pod avspicijo kluba št. 45 JSZ. v Waukeganu, Ill.

Skoro polna dvorana ljudi! Na odru predstavljajo dramo "Anfisa". Zamudil sem precejšen del prvega dejanja. Bilo mi je žal, kajti želel sem čuti ba' ico, tako pa sem jo samo videl in čul njeno kratko konstatiranje na koncu zadnjega dejanja.

Kolikor mi je znano, je bila to druga uprizoritev "Anfise" na ameriškem slovenskem odru. Jaz jo ne smatram primerno "za nas", ali bolje, "za naše ljudi". Tudi nič posebejno velikega ne vidim v nji. A vendar je lepo delo. Čita se jako lepo, krasni stavki, zaobračanje, premotrivanje življenja, ljubezni, žene in ženske. Intrige, ljubimske scene, Kostomarovovo tolmačenje o vrednosti, oziroma nevrednosti ženske, samomor, umor, vse to in veliko več se vrsti v tej drami.

Rajše kot "Anfiso" bi jaz uprizoril Tolstojevu dramo "Moč teme", ako bi hotel imeti kaj ruskega za začetek sezone. "Moč teme" bi vzbujala pri avdienci več pozornosti, vrši se na deželi, ima tudi "ohcet", godbo itd. V gotovih ozirih ima tudi podobno tendenco kakor "Anfisa".

Čul sem, da so se učili "Anfise" komaj mesec dni. Absolutno premalo. Čudno, da so toliko znali vloge! Bili so sicer med govorom enega in drugega igralca včasih malce predolgi presledki, kakor so vselej, kadar ne znajo vse igre. Kajti če hočeš biti neodvisen od šepetalca, si moraš zapomniti tudi vloge svojih soigralcev, in tako boš takoj, ko dokonča svoje besedilo oni pred teboj, pričel govoriti ti ne da bi čakal na signal iz šepetalčeve "kupole".

Igre kot je "Anfisa" zahtevajo, da vsi govore lep jezik, ne dialekte! Vsaka beseda na pravem mestu, vsaka pravilno naglašana, pri vsaki pravilna kretnja, to je zahteva igre. Kar se jezika tiče, se mnogo greši na vseh naših odrh v Ameriki. Imeli smo profesorje, odvetnike, bane, filozofe, aristokrate, plemkinje itd., ki niso prav nič predstavljali to kar bi imeli predstavljati. Če kdo igra poslanca, govornika in slovitega oratorja, mora to tudi igrati. Kdor predstavlja veselega družabnika, ne sme biti dolgočasen, kajti če vloge ne "pogodi", ne pokvari samo svoje, ampak vso igro. In če je več takih pokvarjenih vlog, je tudi vsa igra pokvarjena, neglede kako drugi dobro igrajo. Toliko na naslov vseh naših odrov.

Waukeganska naselbina ima velik dom in v njemu velik oder. Za popoldanske predstave je v dvorani vzlic zastorom na oknih precej svetlo, kar kviri oder. Isto velja o dvorani SNPJ. v Chicagu, ki pa je precej manjša. Toda Waukegan nima samo velike dvorane in odra, ampak tudi igralce in igralke, ter avdienco. Da ima tudi slednjo, je pokazala razun drugih tudi ta predstava. Vsekakor pa bi moral po mojem mnenju bolj paziti na perfektnejše izvajanje svojih predstav.

Drugo dejanje "Anfise" že samo na sebi ni posebno živo; igralci bi morali skrbeti, da take prizore ne napravijo še dolgočasnejše. Kajti če stvar čitam, uživam; če jo gledam na odru in ni izvajana kot bi morala biti, se dolgočasim.

Kadar kdo igralcev govori skozi okno, naj nikar ne pozabi na avdijenco v dvorani.

Če se kdo ustreli, ali ako se dogodi kaj drugega kar vzruja in vznemirja ter razburja, je treba pokazati taka čustva. To je mogoče le tedaj, če igralec ali igralka to kar govori tudi doživlja in čuti. Igralec mora pozabiti kaj je bil pred nastopom v igri, in postati ves to, kar je v igri.

Feodor Ivanovič Kostomarov, odvetnik, je bil Frank Brus. Ima dober, lep glas, poudarja besede in tudi igra. Če pa je bil on ljubimec kakršnega si je zamislil Andrejev v tej vlogi, to ne bom prisegel. Bil je imeniten v nastopu proti babici, znal je biti surov, in je res napravil vtis, da je gospodar v svoji hiši. V zadnjem dejanju pa sta z Anfiso igrala preveč zase. Je težko, ker je prizor tak, ali vseeno bi si bila morala kako pomagati. Ana Mahnich je imela vlogo njegove žene Aleksandre Pavlovne. Vloge, v katerih imaš v glavnem samo besede, in ne posebnih kretenj, niso take, da bi klicale pozornost nate. Toda igralec in igralka si morata znati pomagati. Kakšna naj bo mimika, da bo vzbujala pozornost, da bo oseba res to za kar je označena v igri, to lahko vidite na filmih v "picture showih". In besede morajo prihajati iz ust tako, da bo avdijenca dobila iluzijo da so naravne, in ne naučene. To zahtevajo posebno še vloge v igrarh kakor je "Anfisa". To ni omenjeno samo na račun Ane Mahnich, ampak na račun vseh, ki nastopajo na naših odrih. Zdelo se mi je, mogoče samo zdelo, da je dala Ana svoji vlogi premalo življenja, premalo moči. Ta nedostatek bi lahko odpravila, ker ni novinka na odru, pač pa nasprotno, dobra igralka.

Njena sestra Anfisa je bila Mary Corser, vlogo Ninice, ki je najmlajša sestra izmed vseh treh, pa je imela Ivanka Kucler. Kot oseba Anfise je bila Mary Corser na mestu, zato si ne želim drugačne Anfise. Želim pa drugačno v akciji. Mary je bila že mnogokrat na odru, in to ni bila njena prva težka vloga. Ali, kje je bil v gotovih prizorih tisti ogenj, tista strast, tisto sovraštvo, tista tuga in bol, lastnosti ki jih izraža Anfisa? Če bi bila nastopila popolnejše v teh rečeh, pa bi bila res dobra Anfisa. V prizoru, v katerem zastrupi Kostomarova, bi morala izražati toliko igralske sile, da bi avdijenca bila uverjena, da se pripravlja nekaj tragičnega. Ivanka Kucler je dala Ninici precej potrebne živahnosti, in tudi njen glas se ni izgubljal. Vlogo staršev teh sestra sta imela John Gantar in Rezi Skala. Nalogo sta prilično dobro izvršila. Poseben tip v drami je babica, skrivnostna, davno ostarela, neznanih let, zakopana v tajnosti, skoro vedno molčeča, dela se gluho, a čuje vse, pazi in plete . . . "Druga za drugo, v neskončnem ponavljanju, se nanizujejo sive zanke . . ." Mary Grom je imela vlogo babice. Fina kot starka, fina v gestah, fina v vsem, razun v govorici. Ta se mi ni zdela dovolj babična, dovolj skrivnostna za njeno vlogo. Vzlic temu ji gre vse priznanje. V prvem dejanju sta napravila ona in Fedor Ivanovič (Brus) zelo lep prizor, ko ji dolgo in strogo grozi s prstom, in nato izbruhne: "Molči!" Kajti starka je veliko slišala in bi lahko veliko povedala. Ni se genila in zanjke so se nemirno ponavljale naprej druga za drugo.

Odvetnik Ivan Petrovič Tatarinov je bil Andrej Možek, in Andrej Ivanovič Rosental je bil Martin Judnič. Možek je tip Tatarinova srečno pogodil, in Judnič v vlogi Rosentala je bil izboren. John Malovašič in Jacob Mesec v vlogah studentov sta bila na mestu, ravno tako Katja (Mary Hodnik) lakaj Aleksij (J. Mesec), advokat (Kastelic) in gostje.

Predstavo je režiral Frank Brus.

Napravim naj še pripombo, da bi bilo treba glasovir v četrtim dejanju boljše vporabiti.

Če vpoštevam okoliščine, priznam, da je bila predstava dobra. S stališča dramatike pa sem videl precej hib, ki jih tukaj po svoji zmožnosti z najboljšim namenom navajam, zato da se bo naš oder izpopolnjeval v interesu dramske umetnosti. — X.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec september 1926

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Gillespie	10	10	5	3.50			1.00
Nokomis	1	12	5	5.40			1.60
Springfield	4	4	5	2.60			.80
Virden	5	5	5	1.50			.50
Chicago (1)	60	10	5	21.50	8.17½	8.17½	7.00
INDIANA:							
Universal	12	5	5	3.60	.90	.90	1.20
KANSAS:							
Gross	4	3	5	2.25	.52½	.52½	.70
MICHIGAN:							
Detroit	30	5	5	9.00	2.25	2.25	3.00
MINNESOTA:							
M. at L.	4	5	5	1.20	.30	.30	.40
OHIO:							
Blaine	4	3	14	2.25			.70
Cleveland	40	10	5	15.50			5.00
Power Point	2	7	5	3.05			.90
Girard	20	6	5	8.10			2.60
Barberton	20	5	5	6.00			1.00
Maynard	5	7	10	3.95			1.20
Collinwood	40	15	5	17.25			5.50
Bridgeport	7	5	5	2.10			.70
Glencoe	5	2	5	2.20	14.47½	14.47½	.70
PENNA:							
Hermine	8	1	5	2.75			.90
Pittsburgh	20	7	5	8.48			2.70
Renton	4	3	5	2.25			.70
Grays Landing	20	5	5	6.00			2.00
West Newton	10	4	5	4.40			1.40
Avella	5	5	5	3.25			1.00
Canonsburg	20	5	5	6.00			2.00
Braddock	7	5	5	2.10			.70
Latrobe	3	5	5	2.65			.80
Forest City	13	1	5	4.25	10.20	10.20	1.40
WISCONSIN:							
Sheboygan	20	10	5	9.50			3.00
Milwaukee	40	5	5	12.00	5.25	5.25	4.00
WYOMING:							
Sublet	13	7	5	6.35	1.50	1.50	2.00
Skupaj	449	132	29	\$180.90	\$43.57½	\$43.57½	\$57.10

	Red- nih	Dual- nih	Izjem- nih
Znamk na roki 1. sept. 1926	124	63	86
Prejeli od stranke	400	100	—
Skupaj	524	163	86
Razpečanih tekom meseca	449	132	29
Na roki 30. sept. 1926	75	31	57

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje soc. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsako drugo nedeljo dopoldne in vsako četrto nedeljo popoldne. Seja četrto nedeljo v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov! Tajnik.

Petletnica izobraževalnega kluba v Waukeganu.

V nedeljo 14. novembra bo Izobraževalni klub obhajal svojo petletnico z veliko priredbo v Slovenskem narodnem domu.

Ta klub si je ob ustanovitvi dal nalogo gojiti slovensko dramatiko, izobraževalno delo, in skrbeti za dostojno zabavo. Izvrševal jo je kolikor mu je bilo mogoče. V klubu je častno zastopana tudi tukajšnja generacija Slovencev in Slovenk, ki z ostalimi dela harmonično in uspešno.

Naš samostojni izobraževalni klub ni konkurenčna organizacija drugim. Na dramskih predstavah, ki jih prireja klub št. 45 JSZ., sodelujejo člani in članice našega kluba, in člani kluba JSZ. nam sodelovanje vračajo.

V naselbini kot je Waukegan se nudi organizacijam kot je ta klub, kakor tudi drugim, velik delokrog, in Izobraževalni klub se ga poslužuje kolikor mogoče.

Sedaj ima okrog \$500 imovine v gotovini, in precej v pripravah za oder. Uprizoril je že večje število iger. Najaktivnejši je v dramatiki.

Občinstvo iz Waukegana-North Chicago in okolice vabimo, da pride na to našo slavnostno priredbo v čimvečjem številu.

Popoldne se boste zabavali ob prizorih iz burke Veleturist, in smejali se boste, kot že dolgo ne. Zvečer pa bomo imeli zabavo, ki bo res neposiljena.

Pred pričetkom igre bomo čuli Chas. Pogorelca, nadalje virtouzni kvartet deklet, in pesem "Little Mother of Mine".

Koncert pevskega zbora "Sava".

V nedeljo 5. decembra priredi v dvorani SNPJ. v Chicagu mešan pevski zbor "Sava" svoj prvi koncert, od kar je pridružen klubu št. 1. Zbor ima že nad trideset pevcev in pevk, ob času pridružitve pa jih je imel okrog 12.

Koncertni program bo izvajal samo s svojimi močmi. Dramski odsek kluba uprizori na tem koncertu enodejanko, v kateri je večinoma petje. Zborovodja je Arno M. Hess, režiser igre na koncertu je Andrew Kobal, zbor v igri pa bo spremljala na glasovir Mary Oven, ki sodeluje tudi na vajah. Vstopnice se dobe v predprodaji.

Proslava petletnice obstanka

IZOBRAŽEVALNEGA KLUBA

ki se vrši

v nedeljo 14. novembra 1926

V SLOV. NAR. DOMU WAUKEGAN, ILL.

VSTOPNINA: v predprodaji 50c ZAČETEK OB 2. POPOLDNE.
pri vratih 75c

SPORED

1. Kvartet na gosli: Miss A. Artach, Eva L. Meyer, Irma Bergstedt, in Gladys Welch.
2. Pozdravni govor, Charles Pogorelec.
3. Little Mother of Mine, by H. T. Burleigh, poje Vinko Pink, spremlja na glasovir Miss Frances Artach.
4. Igra.

VELETURIST

burka v treh dejanjih.

O S E B E :

Gorazd Svetozor Dolinar, ravnatelj akcijske družbe	R. Skala
Ivana, njegova žena	T. Skala
Zora) njuni hčeri	M. Pierce
Milka)	M. Železnik
Josip Poljanec, svak Dolinarjev	J. Gantar
Dr. Poljanec, njegov sin	J. Homac
Hribernik pl. Skaza	F. Hrovatin
Dr. Janko Poljanec, pisatelj	F. Pierce
Dr. Červiček, urednik Svetilnika ob Adriji	F. Pierce
Stari podhostnik, vodnik	M. Judnich
Janez, njegov sin	V. Pink
Micka, njegova rejenka	T. Varšek
Pastir	F. Serić
Ljubica Piškurjeva	A. Varšek
Fotograf	J. Košir
Peter, sluga pri Dolinarju	J. Jerel
Minka, služkinja	I. Leben

Več gospodov in gostov.

Prvo in tretje dejanje se vrši pri Dolinarju v Trstu, drugo pa na triglavskem gorovju.

Po igri ples v spodnjih prostorih, ki se prične po 6. uri. Igral bo izvrsten orkester.

Vse pohištvo za oder nam je iz prijaznosti posodila tvrdka C. Gordon Furniture Store, 10th St., N. Chicago, Ill.

✠ VŠČIPCI. ✠

PROTEST ČLANIC K. S. K. J.

Članice dr. Marija Pomagaj, št. 78, KSKJ., Chicago, Ill., so na svoji redni seji 17. okt. t. l. sklenile sledeče.

1. Najodločnejše protestiramo proti temu, da je na osem tisoč članic konvencija prisodila samo eno glavno odbornico, medtem ko ima 10,000 moških članov 21 glavnih odbornikov v KSKJ. To ni pravično, še manj pa gentlemansko, posebno če pomislimo, da so nam nekateri glavni odborniki pred konvencijo obljubljali, da se bo vpoštevala marljivost ženskih društev, da bomo dobile vsaj tri članice v gl. odboru . . . Tudi drugi razni predlogi v korist ženskim društvom so bili odglasovani. Ako se bo tako vpoštevalo naše upravičene zahteve . . . bomo ženske storile isti korak kot so ga naredile članice drugorodnih Jednot, namreč da so se odcepile od skupnih jednot in ustanovile svoje lastne ženske jednote.

2. Kot članice katoliške jednote protestiramo, da bi bilo še kedaj katerokoli društvo na konvenciji zastopano, katero ni poročalo duhovnemu vodju, da je opravilo svojo velikonočno dolžnost.

. . . Ta protest je bil na zgoraj imenovani seji prečitán, debatiran in enoglasno sprejet. Mary Kobal, predsednica; Julia Gottlieb, tajnica; Marija Gregorich, blagajnica.

TOREJ PROTESTI!

To je en protest, ki ga je objavilo "Glasilo KSKJ." Bil je na seji "prečitán (torej spisan že pred sejo), debatiran in 'enoglasno' sprejet." (Soglasno bi bilo boljše. Zupan, drugič popravi!) Na konvenciji KSKJ. je bilo nad 40 delegatinj (delegatic), v glavni odbor pa je prišla samo ena. KSKJ. ima, kot trdi to društvo, 8,000 članic in 10,000 članov. Moški so jim pred konvencijo obljubili mandate, a obljube niso držali, kar ni katoliško. V ostalem, morda pa ženske niso bile dovolj "sposobne"? Morda so preveč molile? Morda so preveč ogledovale prečastite gospode duhovnike, katerih je bilo celo krdelce? In sedaj protestirajo! Čudno, da se sploh upajo!

SLABO GOSPODARSTVO V K. S. K. J.

KSKJ. je za ta mesec razpisala izredni asessment 50c na člana. Deficit je v poškodninskem skladu. Po tolmačenju Rev. Černeta imajo samo tiste podporne organizacije izreden asessment, ki imajo nesposobno upravo, ter odbornike, ki jemljejo komišen.

"DELAVSKA POLITIKA" IN DEBS.

Ljubljanska "Delavska Politika" z dne 23. oktobra poroča pod naslovom "Smrt voditelja ameriških socialistov" sledeče: "V Chikagu je umrl dne 20. oktobra v starosti 71 let vodja ameriških socialistov Joe Debbs, na posledicah bolezni, ki si jo je nakopal v ječi."

Zelo točna informacija, posebno kar se imena tiče.

"ZNAJJE" UREDNIKA "G. S." V POLITIKI.

Z. N., "poklicni" slovenski "urednik" je zabeležil v svojem listu sledeči pripisek:

"Socialistična stranka je solidno za svoje, popolnoma svoje kandidate. Progresivci se menda ne udeležujejo volitev kot stranka. Komunisti hodijo svojo pot . . ."

Progresivna stranka v Illinoisu se je udeležila volitev kot stranka, in v Cook County je imela popolno listo kandidatov. Vsi dnevniki so pisali o tem, a učeni štab glasila papirnate svobodomiselne organizacije tega ni vedel! Vedel bi, če bi bili progresivci bolj založeni s kešom in bi dali za "oglas".

"SVOBODOMISELNA" LENOST.

Najgrše svojstvo takozvanih "svobodomislecev" v Chicagu je lenoha. Ne dobiš jih za nikakršno delo. Edino kar znajo je, da se shajajo skupaj, obrekujejo in kujejo naklepe za boj proti socialistom. Dramski odsek kluba št. 1 je imel nedavno prvo predstavo v tej sezoni. Poročevalec je zapisal, da je bilo navzočih 700 oseb. V zeleni zavisti se je Zvonko takoj oglašil in konstatiral, da ima tista dvorana-prostora komaj za 350 do 400 ljudi. *Prostora v nji je za 1,200 ljudi.* Poročevalcu ni bilo treba gledati s četverimi očali, ker zna brez njih pravilno šteti.

"IŠČE SE".

Kaj se je dogodilo z oglasom, ki se je glasil nekako takole: Išče se sposobnega potovalnega zastopnika, ki bo agitiral za "G. S." in organiziral nove postojanke Slovenske svobodomiselne-organizacije? Nihče se ni oglašil, in na ustanovnem "zboru" nove svobodomiselne organizacije ni bilo niti toliko udeležencev kot jih je potrebno za majhen odbor. Dveh oddelkov torej ne bo, in skim se je ponesrečil. Sklenili so, da mora na prihodnji konvenciji "G. S." zopet postati glasilo SSPZ., kar bo vsekakor bolj dobičkanosno, kot pa če ostane samo glasilo Slovenske svobodomiselne organizacije z

Frank Mivšek & Jereb se priporočata rojakom pri nabavi drv, preme-ga, koka in peska.
Waukegan, Ill. Phone 2726

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Irwin 2102—R 2.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

dvema oddelkoma, v katerih je ustanovi član, glavni odbor, in edini član Z. N. Privoščim mu dolgo življenje.

SE NE IZPLAČA BITI SOCIALIST ALI DELAVSKI PRIJATELJ.

Ce imaš karijero, ako iščeš zaslonbe in "pull", obesi socialistično suknjo na kljuko in obleci demokratsko ali republikansko. Ce imaš list, ki je morda celo dnevnik, naj piše za delavstvo le toliko časa da se gospodarsko utrdi. Potem naj postane nestrankarski in agitira za stranko katera je v dotičnem kraju vplivnejša. Ce boš delal tako, boš respektiran, in dobro se ti bo godilo na tem in na drugem svetu.—Pik.

"MIR" IN NEMIR.

V društvu "Mir" ni vedno mir. Pride član in dela nemir. Mir krši postave, in ker nihče ne protestira, je mir: Dobi se član, ki mu je za postave, in protestira. V društvu Mir takoj nastane nemir. — Pik.

ZMAGALI SMO!

Jugoslovanska napredna zveza v Minnesoti je izvojevala velike zmage dne 2. novembra. To se mi je sanjalo ponoči 4. novembra. — Viko Viković.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmerne.

Postrežba točna.

Listu v podporo.

Springfield, Ill.: John Goršek, 50c.

Canonsburg, Pa.: Nabrano v veseli družbi v dvorani dr. št. 138, SNPJ. (poslal J. Terčelj) \$10.

West Newton, Pa.: Joseph Zorko, \$1.

Kenosha, Wis.: Frank Žerovec, \$1.40.

Cleveland, O.: Po \$1: Ant. Mravlja in Louis Kulovec, skupaj \$2.

Park Hill, Pa.: Adolf Krasna, 50c.

Auburn, Ill.: Po 25c: John Juvan in Martin Skedelj, skupaj \$0c.

Waukegan, Ill.: Anton Novak, 50c.

Collinwood, O.: Anton Ogrin, \$1.

Chicago, Ill.: Frank Omahen, \$11.

Detroit, Mich.: Nabrano na praznovanju srebrne poroke s. Leo Junkota in soproge, prispevali so: po \$2: Leo Junko, Anton Jurca in Neimenovan; po \$1: Louis Slaper, Martin Mantony, Paul Pristov, Anton Semec, Jos. Vidic, Lovrene Sluga, Andrew Sluga, Jos. Klemenc, in Math Urbas; po 50c: Fr. Kuhovski, Rud. Potočnik, Uršula Semrov in Andy Semrov; po 25c: Joe Butala, Julia Mantony, Mary Jurca, skupaj \$17.75.

ZA POVEČANJE LISTA:

Detroit, Mich.: Mrs. Junko nabrala na veselici 31. okt. \$2.00; po \$1: John Kranjc, Frank Krese, Martin Mantony, Leo Junko, John Vitez, Louis Kraic, Lovrene Sluga, Andro Semrov, Mary in Anton Jurca; po 50c: Math Urbas, Mike Glad in Rud. Potočnik; po 25c: Thom Petrich in Joseph Kos. skupaj \$13.00 (Poslala s. Mary Jurca). S to vsoto je Detroit dosegel odkazano mu vsoto \$100.00. Skupaj v tem izkazu \$59.15, zadnji izkaz \$544.68, skupaj \$603.83.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Na pomoč poplavljenecem v Sloveniji.

Prejeli smo in priobčujemo sledeči apel na ameriško slovensko javnost:

Komaj je odzvenel jek velikanskih elementarnih katastrof, ki so zlasti prizadele Baranjo, Slavonijo in Srbijo, ko je nova strahovita nesreča zadela tudi Slovenijo. Nevihta in divje narasle reke so čez noč spremenile v jezera in puščave prelepe slovenske kraje: Žiri z okolico, vso Poljansko dolino do Škofje Loke, Polhov Gradec in vso Gradaško dolino do Viča, dolino Brebovnice od Lučne do Gorenje vasi, dolino Ločnice in še mnoge druge.

A tudi drugod je nevihta, ki je trajala ves dan 27. septembra, napravila veliko škode, tako na pr. na Viču, v Kozarjih, v Novi vasi, v Rožni dolini pri Ljubljani, v Gamelnih, v Črnem grabnu na Lukovico, v Izlakah pri Zagorju itd.

Uničenih, odplavljenih ali popolnoma zasutih je mnogo hiš, nešteto mlinov in žag, njive so trpele ogromno škodo, letina je uničena. Ubogo ljudstvo, ki je v teh krajih že leta 1924 toliko trpelo, si je rešilo golo življenje in zre s strahom v svojo bodočnost; preti mu glad, siromaštvo in bolezen.

Dolžnost kliče, da se pomaga ljudstvu v njegovi veliki nesreči. Rdeči Križ Srbov, Hrvatov in Slovencev je nakazal prvo nujno pomoč v znesku 300,000 Dinarev, kralj pa je prispeval v isti namen 25,000 D. Širom vse domovine se apelira na dobrodelnost pomoč poplavljenemu delu Slovenije.

Vsaka nesreča v stari domovini je našla odmev v

sreih rojakov, živčih v Združenih Državah. Zato v imenu Centralnega Odbora za nabiranje pomoči poplavljenecem, ki je bil organiziran že ob prejšnji elementarni katastrofi v domovini, prosim rojake, naj vsak daruje po svoji moči za nesrečne poplavljenec. Vse prispevke, ki jih bo Centralni Odbor prejemal, bodo v svoji celoti odposlani Narodnemu Odboru Rdečega Križa Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki vodi rešilno akcijo.

Ako kdo hoče, da se njegova pomoč vporabi za kak poseben kraj, se bo ta njegova želja vpoštevala. Lahko pošljete svoj prispevek tudi potom drugih organizacij, ki pozivljejo na pomoč. Glavna stvar je, da se pomaga, in to hitro, kajti zlasti v takih slučajih velja staro pravilo: Kdor hitro da, dvakrat da.

Rešimo nesrečne rodbine, osirotelo deco, rešimo cele kraje gospodarskega pogina! Pomozimo hitro in izdatno!

V New Yorku, dne 3. novembra 1926.

Predsednik Centralnega Odbora za Nabiranje Pomoči Poplavljenecem,

D. M. Stanoyevitch, konzul kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Najboljši angleški socialistični tednik v Zedinjenih državah je "The New Leader". Naslov 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnina \$2 za celo leto, \$1 za pol leta. Naročnino na "New Leader" ali za katerikoli drugi socialistični list lahko pošljete "Proletarcu", oziroma tajništvu JSZ., ki jo bo odposlalo naprej zaeno z drugimi naročninami ki prihajajo v naš urad.

BOŽIČ V JUGOSLAVIJI

Bo li praznovan v veselju? Če bo, je v mnogih družinah v veliki meri odvisno od rojakov v Ameriki.

Pomagati potrebnim je eden glavnih principov v teh praznikih in zapomnite si, da ima božični dar dvojno vrednost, zato ne odlagajte s pošiljateljvo.

Denarnim pošiljatkam obračamo največjo paznost in na ta način zagotovimo izplačilo v najkrajšem času in v polni vsoti.

Ker imamo velik promet in ker imamo zveze z največjimi bankami v Jugoslaviji, nam je mogoče dati najnižje cene.

Tistim ki žele biti o božičnih praznikih na posetu v Jugoslaviji priporočamo, da se obrnejo za informacije glede tega potovanja na naš paroplovni oddelek.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.,

Chicago, Ill.

Največja
slovanska
banka
v Ameriki.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠEGA DENARJA.

HIGIENA V PRETEKLOSTI IN DANES.

Neki angleški pisatelj je l. 1600 pisal: "Kraljica Elizabeta si je dala postaviti banjo, v kateri se koplje enkrat mesečno, neglede ali ji je potrebno ali ne." Danes vemo, da je zdravju potrebna ne samo zunanja, ampak tudi notranja čistoča. Mnogo zdravstvenih neredov bi se dalo preprečiti s čiščenjem odvajalnega organizma s pomočjo Trinerjevega grenkega vina. "Ouray, Colo., 9. oktobra: Trinerjevo grenko vino je izborno proti želodčnim neredom. Vaš, J. K. Langston." Ena steklenica \$1.25; vzorčne steklenice pošljemo proti prejemu 15c, ako

pišete na Joseph Triner Company, 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Poskusite Trinerjeve Cold Tablets, ki so nagla odpomoč proti nahodu in prehladom sploh (30c v vseh trgovinah z zdravili).

JAVNO PREDAVANJE U CHICAGU.

Sad u subotu, 13. studena (novembra) 1926, bit će javno predavanje u prostorijama Jugoslavenskog Prosvjetnog Udruženja, 1345 W. 18th Street, Chicago, Ill.

Tema: *Mehanizem i čovjek*. Govorit će Petar Kotković, predstavnik Socijalističke Stranke.

Ovo je po redu peto predavanje od cijelog niza predavanja, što ih upriličuje Jugoslavensko Prosv. Udruženje u Chicagu pod naslovom "Slobodna govornica".

Ulaz svakome slobodan i besplatan.

Pozivaju se svi Jugoslaveni Chicaga i okolice, da u što većem broju posjete ovo predavanje, kao i sva ostala predavanja, koja će se redovito održavati do božica.

Početak u 7:30 na večer.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

STAROINDIJSKE PRIPOVESTI, s slikami, (Jos. Suchy), broširana	.35
STEPNI KRALJ LEAR IN HIŠA OB VOLGI (I. S. Turgenjev in S. Stepanjak), povesti, broširana	.60
SVETNIK, (A. Fogazzaro) roman, broširana \$1.15, vezana	1.50
SVETOBOJE, povest, broširana	.65
TARAS BULJBA, (N. Gogolj), trdo vezana, 206 strani	.75
TARZAN SIN OPICE, (E. R. Burroughs), vezana	1.10
TIK ZA FRONTO, (D. Feigel) broširana	.65
TRI POVESTI, (L. Tolstoj) broširana	.40
UDOVICA, (I. E. Tomie), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIŠE, (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
V ROBSTVU, roman tuge in boli, Ivan Matičič, vez. 255 strani	1.50
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in štiri, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZAPISKI IZ MRTVEGA DOMA, (A. M. Dostojevski), dva zv., vez. v platno	2.25
KA SREČO, povest, broširana	.45

ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ŽENSKA PISMA, (M. Prevost), broš.	.60
ZGODBE IZ DOLINE ŠENTFLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLATARJEVO ZLATO, (A. Senoa), vez.	1.20
LENINI NAŠE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoske prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Otoš Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glasar), broširana	.35
PRESERNOVE POEZIJE, vez.	.75
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25

STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENOE, (Ante Debeljak), broširana	.50
VOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TRBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EK SIBERIA, (Voje slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Otoš Zupančič), pesmitve, broširana ..	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRILJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASIJ, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CAZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVADEN ČLOVEK, (Fran G. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85